

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

เอกสารวิชาการ เรื่อง

สภาวะแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อยุทธศาสตร์ทหาร ในระยะ ๓๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๙๙)

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

เอกสารวิชาการ เรื่อง “สภาวะแวดล้อมที่ส่งผลต่อยุทธศาสตร์ทหาร

ในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)”

พิมพ์ครั้งที่ ๑ – กรุงเทพฯ จำนวน ๔๐๐ เล่ม ISSN ๐๘๕๘-๘๘๕๑

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๖๐ จำนวน ๙๖ หน้า

สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ศ.๒๕๓๗

© ลิขสิทธิ์ภาษาไทยเป็นของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้อำนวยการ	: พลตรี อภิศักดิ์	สมบัติเจริญนนท์
รองผู้อำนวยการ	: พันเอก กิตติ	คงสมบัติ
	พันเอก อรรคเดช	ประทีปอุษานนท์
ที่ปรึกษา	: พันเอกหญิง อารยา	จุลานนท์
หัวหน้าโครงการ	: พันเอก นิรุจ	ดวงปัญญา
รองหัวหน้าโครงการ	: นาวาอากาศเอกหญิง จุฬารัตน์ เพชรวิเศษ	
	พันเอก สุทัศน์	คร่ำในเมือง
นักวิจัย	: นางสาว หัสยา	ไทรยานนท์
คณะวิจัย	: เรือโทหญิง นันทิยา	ทองคนารักษ์
	จำเอก สามภพ	ศรีอักษร
	นางสาว มนวดี	ตั้งตรงหลุยส์
	นางสาว ธาราทิพย์	กัลยาณมิตร
	นางสาว กรรณิการ์	มหาสารกุล
พิสูจน์อักษร	: พันตรีหญิง เฉลียว	เหมหงษ์
	จำอากาศโท ชาญชัย	วังวงศ์
	นางสาว ชุติณธร	พรวุฒิกุล
	นาง กัญจณีพร	มหาวรราก

จัดพิมพ์โดย

กองศึกษาวิจัยทางยุทธศาสตร์และความมั่นคง

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

๖๒ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทร. ๐ ๒๒๗๕ ๕๗๑๕

เว็บไซต์ <http://ssc.rtarf.mi.th>, <http://sscthailand.org>

เอกสารวิชาการ เรื่อง

สภาวะแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อยุทธศาสตร์ทหาร

ในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙)

คำนำ

ภายใต้บริบทของกระแสการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในยุคสมัยปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งรัฐบาลได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปประเทศ ที่มุ่งเน้นการดำเนินการโดยมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ความมั่นคงปลอดภัยและความสงบสุขภายในประเทศ ซึ่งต้องอาศัยพลังอำนาจของชาติในด้านต่างๆ ประกอบกับหลักการสำคัญในด้านการป้องกันประเทศและรักษาความมั่นคงของชาติ รวมทั้งการเรียนรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบันและระยะยาวในอนาคต

การตรวจสอบสภาวะแวดล้อมความมั่นคงของโลก ภูมิภาค และประเทศ จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำคัญต่อการบริหารงานด้านความมั่นคง เพื่อดำเนินการโดยใช้กรอบการวิเคราะห์วางแผนด้วยภาพอนาคต ตามแนวโน้มของโลก ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ดังนั้นหน่วยงานความมั่นคงอย่างกองทัพจึงให้ความสำคัญต่อปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งวิธีการที่ดีที่สุดในการใช้พลังอำนาจของชาติที่มีอยู่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งต้องมีการตรวจสอบผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมของกองทัพไทยโดยตรง โดยเฉพาะผลกระทบต่อการจัดทำร่าง ยุทธศาสตร์ทหาร กองทัพไทย พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ขึ้น ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยจากภายนอกและปัจจัยภายใน โดยจะมีผลทำให้กองทัพไทยสามารถปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์และภัยคุกคามต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นถึงผลกระทบเฉพาะด้านความมั่นคงของชาติที่เกิดขึ้นตั้งแต่ระดับโลก ภูมิภาค และในประเทศไทย

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ มีภารกิจทางด้านงานวิชาการและการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และความมั่นคง ประเมินสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์และความมั่นคงแก่หน่วยงานของกองทัพและรัฐบาล ตระหนักและเห็นความสำคัญของสภาวะแวดล้อมที่จะส่งผลต่อยุทธศาสตร์ความมั่นคงต่างๆ ของไทย สำหรับนำมาใช้เป็นฐาน

ในการพิจารณาการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงต่างๆ ให้เกิดประโยชน์
ต่อหน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกองทัพ อันจะทำให้เกิด
การบูรณาการงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุดังกล่าว ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ จึงได้ทำเอกสารวิชาการ
เรื่อง “สถานะแวดล้อมที่ส่งผลต่อยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี
(พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)” ขึ้น เพื่อเป็นการนำเสนอองค์ความรู้ และประมวล
ภาพปรากฏการณ์ด้านความมั่นคงต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อยุทธศาสตร์ทหาร
ในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) สำหรับนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการ
ปรับปรุงและจัดทำยุทธศาสตร์ทหารต่อไป

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
กันยายน พ.ศ.๒๕๖๐

สารบัญ

คำนำ	หน้า
ส่วนที่ ๑ บทนำ	๓
• ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๓
• วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๖
• ขอบเขต	๖
• วิธีดำเนินการ	๗
• ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๙
ส่วนที่ ๒ ภูมิหาย นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง กับยุทธศาสตร์ทหาร	๑๓
ส่วนที่ ๓ การตรวจสอบสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง	๒๕
• สถานะแวดล้อมความมั่นคงในระดับโลก	๒๖
• สถานะแวดล้อมความมั่นคงในระดับภูมิภาค	๓๐
• สถานะแวดล้อมความมั่นคงในระดับภายในประเทศ	๕๐
ส่วนที่ ๔ สถานะแวดล้อมที่ส่งผลต่อยุทธศาสตร์ทหาร ในระยะ ๒๐ ปี	๖๑
• การใช้กรอบ DIME วิเคราะห์ปัจจัยภายนอก	๖๒
• การใช้กรอบ 7s McKinsey วิเคราะห์ปัจจัยภายใน	๖๖
• ข้อเสนอสถานะแวดล้อม ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)	๗๐
ส่วนที่ ๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๗๗
บรรณานุกรม	๘๑

สารบัญภาพ	แผนภาพที่ ๑ กรอบการศึกษาสภาวะแวดล้อมที่ส่งผลต่อ ยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)	๘
สารบัญตาราง	ตารางที่ ๑ งบประมาณทางการทหารในแต่ละปี ของประเทศในระดับภูมิภาค	๔๙
	ตารางที่ ๒ ประเด็นสำคัญจากการตรวจสอบ สภาวะแวดล้อมในระดับโลก ภูมิภาค และภายในประเทศ	๕๕
	ตารางที่ ๓ สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก และภายในที่จะส่งผลต่อยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)	๖๙
ภาคผนวก	ภาคผนวก ก ภาพการประชุมวิชาการ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ วันที่ ๑๔ - ๑๕ มี.ค.๖๐ เรื่อง “ภาพอนาคต ทางยุทธศาสตร์ต่อทิศทางความมั่นคงของไทยในอีก ๒ ทศวรรษข้างหน้า” ณ โรงแรมทาวน์ อิน ทาวน์ กรุงเทพฯ	๘๔
	ภาคผนวก ข ภาพการเดินทางลงพื้นที่เก็บรวบรวม ข้อมูล ระหว่างวันที่ ๒๗ ก.พ. - ๒ มี.ค.๖๐ ณ จ.นครราชสีมา จ.สุรินทร์ จ.อุดรธานี และ จ.หนองคาย	๘๕
	ภาคผนวก ค ภาพการเดินทางลงพื้นที่เก็บรวบรวม ข้อมูล ระหว่างวันที่ ๕ - ๙ มี.ย.๖๐ จ.นครศรีธรรมราช จ.สงขลา และ จ.สุราษฎร์ธานี	๘๘
	ภาคผนวก ง ภาพการจัดสนทนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ ๓/๖๐ วันที่ ๒๔ ก.ค.๖๐ เรื่อง “การนำเสนอ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาขีดความ สามารถกำลังทางบก กำลังทางเรือ และกำลัง ทางอากาศ” ณ ห้องประชุม ศศย.สปท.	๘๙

ส่วนที่ ๑

บทนำ

ส่วนที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากคำกล่าวที่ว่า “ปัจจุบัน” เป็นตัวกำหนด “อนาคต” คงเป็นภาพมโนทัศน์ที่หลายคนในสังคมพยายามคาดการณ์ถึงวิกฤติการณ์ใหญ่ๆ ที่รออยู่ข้างหน้า ซึ่งแต่ละประเทศต้องประสบและเผชิญหน้ากับสิ่งที่ท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อต่อเนื่องและมีความสลับซับซ้อน โดยนับวันยิ่งจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งปัจจัยหลักมาจากวิกฤติการณ์ที่ส่งผลกระทบเชื่อมโยงกันอย่างเป็นเครือข่าย ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือเรียกได้ว่าเป็นยุคที่มีภัยคุกคามไม่ตามแบบเป็นจำนวนมากและหลากหลายรูปแบบ ทั้งนี้ อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากภาวะโลกร้อนเพราะฉะนั้นการทำความเข้าใจถึงสถานการณ์โลก จึงนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ทุกประเทศควรใส่ใจ และไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากประเด็นดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และผลประโยชน์โดยรวมของชาติทั้งทางตรงและทางอ้อมทั้งในสภาพแวดล้อมปัจจุบันและในอนาคต อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยและประเทศต่างๆ ในทุกๆ ภูมิภาคทั่วโลก ได้ให้ความสำคัญต่อจุดเปลี่ยนของโลกท่ามกลางบริบทแวดล้อมและวิกฤติการณ์ที่หลากหลายมิติที่ล้วนมีอิทธิพลต่อทัศนคติ วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ให้เปลี่ยนแปลงตามกันอย่างรวดเร็ว ทำให้ส่งผลกระทบต่อความเป็นไปทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคต่างๆ มากขึ้นรวมทั้งรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความร่วมมือทางด้านความมั่นคงและการดำเนินกิจกรรมเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการแข่งขันด้านเศรษฐกิจ การแสวงหาประโยชน์ทางการค้าระหว่างประเทศ การแสวงหาทรัพยากร และแหล่งพลังงานทดแทน ฯลฯ ในลักษณะความสัมพันธ์แบบภูมิภาคนิยม (Regionalism) ซึ่งอาศัยปัจจัยความผูกพันทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์

ชาติพันธุ์ ศาสนา และผลประโยชน์ของชาติร่วมเป็นพื้นฐานในการรวมตัว และ สานสัมพันธ์แบบพหุภาคีนิยม (Multilateralism) เพื่อกำหนดทิศทางของ การรักษาคุณภาพทางการเมืองและความมั่นคง รวมทั้งคุณภาพทางเศรษฐกิจ การค้า ตามกลไกร่วมแบบพหุภาคีมากขึ้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างกัน ของนานาประเทศในเชิงการแข่งขันและความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ (Constructive Engagement) ซึ่งถือเป็นตัวเร่งกระตุ้นให้ประเทศไทย และทุกประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ต่างเร่งแก้ไขปัญหอันเป็น มรสุมที่รุมเร้าด้วยการร่วมมือกันเดินหน้าบูรณาการในเชิงรุก โดยการตั้งเป้า ที่จะพัฒนาประเทศให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตรของโลก ภูมิภาค และภายในประเทศ ซึ่งประเทศไทยเองก็มีทิศทางที่ชัดเจนต่อการ สร้างเสถียรภาพให้เกิดขึ้นในอนาคตต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ด้วยเช่นกัน

ภายใต้บริบทของกระแสการเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมด้าน ความมั่นคงไม่ตามแบบ รวมทั้งรัฐบาลได้มีการกำหนดแนวทางการปฏิรูประบบ ราชการและการบริหารบ้านเมือง มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เป็นสำคัญ โดยยึดถือหลักการสำคัญในจัดทำยุทธศาสตร์ชาติในระยะ ๒๐ ปี เพื่อใช้เป็นแนวทางการขับเคลื่อนประเทศของกระทรวง ทบวง กรม ตามลำดับ ต่อไป ของบทบัญญัติด้านความมั่นคงที่สำคัญตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย โดยอาศัยเครื่องมือของชาติหรือกำลังอำนาจแห่งชาติ ในด้านต่างๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ และการทหารที่มีอยู่มาใช้เพื่อ ดำเนินการให้บรรลุถึงความต้องการของชาติและผลประโยชน์ของชาติร่วมกัน ทั้งนี้จึงต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายนอกและภายในประเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งวิธีการที่ดีที่สุดในการใช้กำลังอำนาจแห่งชาติที่มีอยู่ให้บรรลุ วัตถุประสงค์ของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ในส่วนพลังอำนาจด้านความมั่นคงทางการทหารในระดับของ กระทรวงกลาโหม ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ใช้มาตรการต่างๆ ที่ยึดถือตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม

ที่กฎหมายกำหนด ภายใต้แนวความคิดทางยุทธศาสตร์ทั้ง ๓ แนวความคิด ได้แก่ การป้องกันเชิงรุก การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง และการผนึกกำลังป้องกันประเทศ เพื่อให้สอดคล้องต่อยุทธศาสตร์ชาติและการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อม และนำไปสู่การจัดทำยุทธศาสตร์ทหาร แผนป้องกันประเทศ แผนแม่บทการปฏิรูปการบริหารจัดการ และการปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงกลาโหม ตลอดจนแผนพัฒนาขีดความสามารถกระทรวงกลาโหม

กองทัพไทยเพื่อรองรับต่อยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์ทหาร กองทัพไทย พ.ศ.๒๕๕๘ ขึ้น เพื่อใช้เป็นกลไกหนึ่งให้เกิดการบูรณาการอย่างเป็นองค์รวมของหน่วยงานต่างๆ ของกองทัพไทย ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างประสานสอดคล้อง ทั้งในฐานะของผู้ปฏิบัติหลักและผู้สนับสนุนการปฏิบัติ เพื่อสนับสนุนการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ตลอดจนสนับสนุนพลังอำนาจหลักของประเทศ ในด้านอื่นๆ เพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนการอ้างไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยบนความมีเกียรติและศักดิ์ศรี ที่นานาชาติยอมรับ แต่ด้วยสภาวะการณ์ที่มีความเป็นพลวัต โดยเฉพาะทางด้านความมั่นคง จึงมีความจำเป็นในการจัดทำร่าง ยุทธศาสตร์ทหาร กองทัพไทย พ.ศ.๒๕๕๙ – ๒๕๗๙ ขึ้น เพื่อที่จะทำให้ผู้นำทางกองทัพของกองทัพไทยในระดับต่างๆ สามารถขับเคลื่อนพหุภาพกองทัพไทย โดยการประมวลสภาพสถานการณ์อนาคตในระยะยาวให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายและภัยคุกคามตามแบบ (Traditional Threat) และไม่ตามแบบ (Non - Traditional Threat) ของสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน และในอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่และขีดจำกัดพื้นฐานความเสี่ยงได้อย่างสมเกียรติและสง่างาม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกองทัพไทย และความมั่นคงของประเทศไทยในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

(๑) เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่จะส่งผลกระทบต่อ ยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

(๒) เพื่อให้ข้อเสนอแนะผลกระทบจากสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง ที่จะส่งผลกระทบต่อยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

ขอบเขตของการศึกษา

ด้านประชากร เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องในมิติ ความมั่นคง ทั้งจากหน่วยงานด้านความมั่นคง สถาบันการศึกษา และเหล่าทัพ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางด้านความมั่นคงทั้งใน ระดับโลก ภูมิภาค และภายในประเทศ โดยแบ่งเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ ในระดับนโยบาย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในระดับนโยบายที่มาบรรยายและแลกเปลี่ยน ความรู้ จากการจัดประชุมวิชาการต่างๆ ของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบัน วิชาการป้องกันประเทศ

ส่วนที่ ๒ ในระดับปฏิบัติ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรง คุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลของ ศูนย์ศึกษา ยุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

ด้านเนื้อหาที่ศึกษา คณะศึกษาได้ศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง ทั้งในระดับโลก ภูมิภาค และภายในประเทศ ประกอบกับการใช้กรอบ DIME วิเคราะห์ปัจจัยภายนอก และ 7S วิเคราะห์ปัจจัยภายใน เพื่อให้ได้มาซึ่งสภาวะ แวดล้อมที่จะส่งผลต่อยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

ด้านระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย รวมทั้งสิ้น ๗ เดือน (กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ – สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐)

วิธีดำเนินการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์และนโยบายทางทหาร อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๒ ร่าง ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ รวมทั้ง หนังสือ บทความ เอกสาร งานวิจัย สรุปรการประชุม งานนำเสนอ (เช่น แผนภาพนำเสนองาน หรือ Power point) แผ่นพับหรือเอกสารแจกจ่าย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)

การศึกษานี้ คณะผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางด้านความมั่นคงทั้งในระดับโลก ภูมิภาค และภายในประเทศ ที่จะส่งผลต่อยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(๑) การประชุมกลุ่ม (Focus Group) โดยการจัดประชุมวิชาการ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เรื่อง “ภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์ต่อทิศทางความมั่นคงของไทยในอีก ๒ ทศวรรษข้างหน้า” วันที่ ๑๔ - ๑๕ มี.ค.๖๐ ณ โรงแรมทาวน์ อิน ทาวน์ กรุงเทพฯ

(๒) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เกี่ยวข้องในมิติด้านความมั่นคง จากการลงพื้นที่ ดังนี้

- การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างวันที่ ๒๗ ก.พ.๖๐ - ๒ มี.ค.๖๐ ณ จ.นครราชสีมา จ.สุรินทร์ จ.อุดรธานี และ จ.หนองคาย

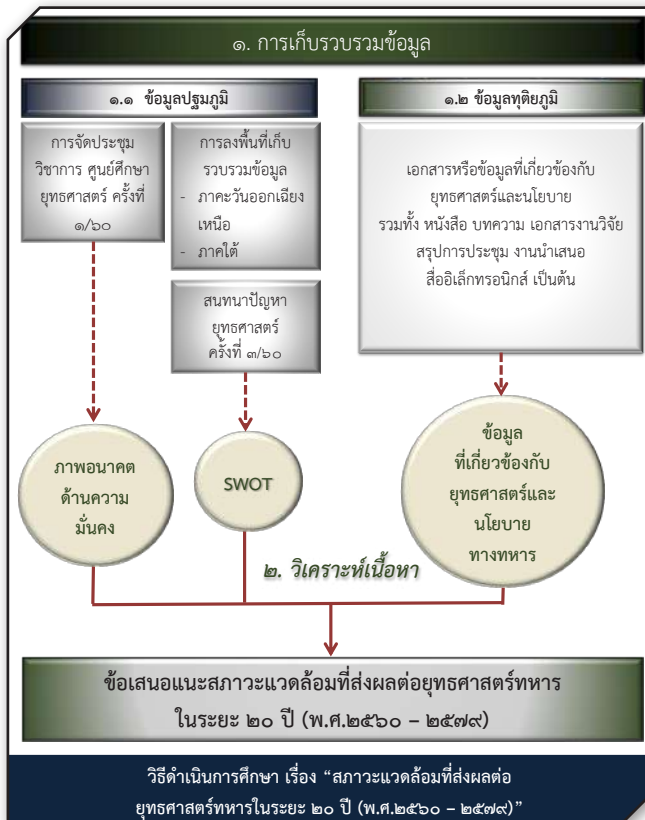
- การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลภาคใต้ ระหว่างวันที่ ๕ - ๙ มี.ย.๖๐ ณ จ.สงขลา จ.นครศรีธรรมราช และ จ.สุราษฎร์ธานี

(๓) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) จากกิจกรรมการฟังบรรยาย คือ

- การจัดสนทนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ ๓/๖๐ วันที่ ๒๔ ก.ค.๖๐ เรื่อง “การนำเสนอยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถกำลังทางบก กำลังทางเรือ และกำลังทางอากาศ” ณ ห้องประชุม ศศย.สพท.

ตั้งแผนภาพที่ ๑ กรอบการศึกษาสภาวะแวดล้อมที่ส่งผลต่อยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ดังนี้

แผนภาพที่ ๑ กรอบการศึกษาสภาวะแวดล้อมที่ส่งผลต่อยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(๑) สามารถนำข้อมูลการประเมินสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ๒๐ ปี ไปใช้ในการทำยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ของกองทัพไทยและหน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้องต่อไป

(๒) ประเทศชาติและภาคส่วนต่างๆ เกิดความมั่นใจต่อการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติต่อกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

ส่วนที่ ๒

กฎหมาย นโยบาย และยุทธศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ทหาร

ภายใต้บริบทของกระแสการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงไม่ตามแบบ รวมทั้งรัฐบาลได้กำหนดแนวทางการปฏิรูประบบราชการและการบริหารราชการบ้านเมืองที่ดี ที่มุ่งเน้นการดำเนินการโดยมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ความมั่นคงปลอดภัยและสงบสุขภายในประเทศ ที่ต้องอาศัยพลังอำนาจของชาติในด้านต่างๆ ประกอบกับหลักการสำคัญต่างๆ ในด้านการป้องกันประเทศ รวมทั้งการเรียนรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบันและระยะยาวในอนาคต

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

เพื่อใช้เป็นหลักในการปกครอง และเป็นแนวทางในการจัดทำกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น โดยได้กำหนดกลไกเพื่อจัดระเบียบและสร้างความเข้มแข็งแก่การปกครองประเทศขึ้นใหม่ด้วยการจัดโครงสร้างของหน้าที่และอำนาจขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ และสัมพันธภาพระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารให้เหมาะสม การให้สถาบันศาลและองค์กรอิสระอื่นซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุจริต เทียบธรรมและมีส่วนในการป้องกันหรือแก้ไขวิกฤติของประเทศ ตามความจำเป็นและความเหมาะสม การรับรอง ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยให้ชัดเจนและครอบคลุมอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยถือว่าการมีสิทธิเสรีภาพเป็นหลัก การจำกัดตัดสิทธิเสรีภาพเป็นข้อยกเว้น แต่การใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์คุ้มครองส่วนรวม การกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต่อประชาชนเช่นเดียวกับการให้ประชาชนมีหน้าที่ต่อรัฐ การวางกลไกป้องกัน ตรวจสอบ และขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เข้มงวด เด็ดขาด เพื่อมิให้ผู้บริหารที่ปราศจากคุณธรรม

จริยธรรม และธรรมาภิบาลเข้ามามีอำนาจในการปกครองบ้านเมือง และการกำหนดมาตรการป้องกันและบริหารจัดการวิกฤติการณ์ของประเทศ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนได้กำหนดกลไกอื่นๆ เพื่อใช้เป็นกรอบ ในการพัฒนาประเทศตามแนวนโยบายแห่งรัฐและยุทธศาสตร์ชาติซึ่ง ผู้เข้ามาบริหารประเทศแต่ละคณะจะได้กำหนดนโยบายและวิธิตำเนินการ ที่เหมาะสมต่อไป ทั้งยังสร้างกลไกในการปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ ที่สำคัญ และจำเป็นอย่างร่วมมือร่วมใจกัน รวมตลอดทั้งการลดเงื่อนไขความขัดแย้ง เพื่อให้ประเทศมีความสงบสุขบนพื้นฐานของความรู้รักสามัคคีปรองดอง การจะดำเนินการในเรื่องเหล่านี้ให้ลุล่วงไปได้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ ระหว่างประชาชนทุกภาคส่วนกับหน่วยงานทั้งหลายของรัฐตามแนวทาง ประชาธิปไตยภายใต้กฎหมายหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และประเพณีการปกครองที่เหมาะสมกับสถานการณ์และลักษณะสังคมไทย หลักความสุจริต หลักสิทธิมนุษยชน และหลักธรรมาภิบาล อันจะทำให้ สามารถขับเคลื่อนประเทศให้พัฒนาไปข้างหน้าได้อย่างเป็นขั้นตอนจนเกิด ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ทั้งในทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และ สังคมตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. ผลประโยชน์แห่งชาติ

ผลประโยชน์แห่งชาติเป็นความต้องการที่สำคัญที่สุดที่ชาติจะขาด เสียมิได้ ทั้งนี้ รวมถึงการคุ้มครองตนเอง ความเป็นเอกราชบูรณภาพแห่งชาติ ความมั่นคงทางทหาร เสถียรภาพทางเศรษฐกิจกับบรรดาความมั่งคั่งทั้งหลาย ที่จะพึงมี” เป็น “จุดหมายปลายทางทั่วไปและต่อเนื่องที่ชาติมุ่งกระทำให้ บรรลุผล และเป็นจุดหมายปลายทางที่ชาติรู้สึกว่าจะมีความสำคัญแก่ความมั่นคง และความมั่งคั่งแห่งชาติ” ซึ่งที่ผ่านมามีการพิจารณาจากสภาความมั่นคง แห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีที่ให้ความเห็นชอบแล้ว มีดังนี้

- การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ
- การดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยั่งยืน ของสถาบันหลักของชาติ

- การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ
- การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่น มั่นคงทางสังคม ท่ามกลางพหุสังคม และการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
- ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน
- ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานอาหาร
- ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ
- การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียน และประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

๓. ร่าง ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

ร่าง ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) เป็นแนวทางสำคัญที่รัฐบาลใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เน้นการพัฒนา ๖ ด้าน ได้แก่ ความมั่นคง การสร้างความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งในด้านความมั่นคงมีประเด็นที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

- เสริมสร้างความมั่นคงและธำรงรักษาสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- ปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศ พัฒนาความมั่นคงทางการเมือง ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

- เสริมสร้างกระบวนการสันติสุขและแนวทางสันติวิธี และการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเหมาะสมใน ๓ จชต. ให้สอดคล้องตามแนวทาง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”
- บริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล โดยร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและอาเซียน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรม เร่งรัดจัดทำหลักเขตแดนแก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อนและพัฒนาศักยภาพการตรวจคนเข้าเมืองทั้งระบบ
- รักษาคุณภาพของความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติ
- ความสามารถในการเผชิญกับปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ และการพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ
- พัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการผนึกกำลังป้องกันประเทศ พัฒนาโครงสร้างกำลังและยุทธโธปกรณ์ที่เหมาะสมแก่การป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความมั่นคงและรักษาผลประโยชน์ของชาติทั้งทางบกและทางทะเล ตลอดจนพัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ
- ปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องจากแนวตั้งสู่แนวระนาบมากขึ้น กำหนดการบริหารจัดการที่ครบวงจรและยั่งยืน พัฒนาปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการดำเนินงานและให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

๔. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๒

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ได้ให้คำจำกัดความว่า “นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ” เป็นแนวทางปฏิบัติกว้างๆ ในระดับชาติของรัฐบาลที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติและความมั่นคงแห่งชาติ โดย สมช. จะเป็นผู้เสนอแนะนโยบายความมั่นคงแห่งชาติต่อ สมช. ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

เพื่อขอรับความเห็นชอบไว้ใช้ในการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชาติ โดยบริบทภายในประเทศหรือนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๒ นั้นถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่นอกจากจะเป็นแกนหลักสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาประเทศแล้ว นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ยังถือเป็นหนทางในการปฏิบัติอย่างกว้างๆ หรือเป็นข้อความแสดงแนวทางปฏิบัติ ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ ตลอดจนมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์และผลประโยชน์แห่งชาติ รวมทั้งเน้นให้ความสำคัญกับการรักษาเสถียรภาพความมั่นคงภายในประเทศ และการป้องกันภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะการดูแลให้สังคมรู้เท่าทัน และสามารถปรับตัวผ่านพ้นวิกฤตในช่วงเปลี่ยนผ่านทางการเมือง สามารถป้องกันความเสี่ยงของการเกิดวิกฤตการณ์ใช้ความรุนแรงให้ได้มากที่สุด มีการจัดการให้คนในชาติสามารถอยู่ร่วมกันด้วยสันติวิธีได้ แม้มีความเห็นต่างกัน สามารถสร้างความเป็นธรรมและความยุติธรรมในสังคม รวมทั้ง นำคุณธรรม จริยธรรม และวิถีชีวิตแห่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ เป็นความดีงามของสังคมไทยกลับคืนมา ทุกคนเห็นคุณค่าของสันติวิธี และความสมานฉันท์ภายในชาติเป็นพลังในการเสริมสร้าง พื้นฐานที่มั่นคงในการเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญภาวะความเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ นโยบายฉบับนี้ได้จัดลำดับความสำคัญเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายอย่างมีทิศทางที่ชัดเจน โดยกำหนดเป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแกนหลักของชาติ มีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของคนในชาติให้มีความจงรักภักดีและธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างความปลอดภัย ความเป็นธรรมและความสมานฉันท์ในชาติ เพื่อลดการเผชิญหน้าและการใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบ เพื่อให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัยปราศจากเงื่อนไขของการใช้ความรุนแรง

ส่วนที่ ๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป มีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อพัฒนาศักยภาพของภาครัฐและส่งเสริมบทบาทและความเข้มแข็งของทุกภาคส่วนในการรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่กระทบกับความมั่นคง เพื่อให้การจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมพลังงาน และอาหารมีความมั่นคง ความยั่งยืนและมีความสมดุลกับการขยายตัวของการพัฒนาประเทศ รวมถึงลดความเสี่ยงจากผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ พัฒนาศักยภาพ การเตรียมความพร้อมของชาติในการเผชิญกับภาวะสงครามและวิกฤติการณ์ความมั่นคงอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ เสริมสร้างศักยภาพของกองทัพในการป้องกันประเทศ สนับสนุนภารกิจที่ไม่ใช่การสงคราม และสามารถนีกำลังของกองทัพกับทุกภาคส่วนในการเผชิญกับภัยคุกคามด้านการป้องกันประเทศในทุกรูปแบบ ส่งเสริมสภาวะแวดล้อมที่สร้างสรรค์ และสันติในการอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน กลุ่มประเทศอาเซียน ประชาคมโลก บนพื้นฐานของการรักษาผลประโยชน์และการดำรงเกียรติภูมิของชาติ

ทั้งนี้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางการทหารได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ ทั้งการเตรียมกำลังกองทัพและการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ การใช้ศักยภาพกองทัพสนับสนุนประเทศ ในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาประเทศ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ และการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบของสหประชาชาติ

๕. ร่าง ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙

กระทรวงกลาโหมได้จัดทำเอกสารร่าง ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหมขึ้น เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงของไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งการให้ความสำคัญต่อการเผชิญกับภัยคุกคาม

ต่อความมั่นคงแห่งชาติ ทั้งภัยคุกคามตามแบบ (Traditional Threats) ซึ่งเป็นภัยคุกคามทางทหารโดยตรง และภัยคุกคามไม่ตามแบบ (Non - Traditional Threats) นอกจากนั้นยังให้ความสำคัญต่อความท้าทายด้านความมั่นคงที่เกิดขึ้น ได้แก่ การสนับสนุนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน เป็นต้น

สำหรับวัตถุประสงค์ในการป้องกันประเทศ ได้กำหนดไว้เป็น ๒ ส่วน ได้แก่ วัตถุประสงค์เฉพาะในการปฏิบัติการทางทหาร และวัตถุประสงค์เฉพาะในการสนับสนุนความมั่นคงของรัฐในส่วนของแนวคิดทางยุทธศาสตร์ ยังคงไว้ ๓ ประการ คือ การป้องกันเชิงรุก การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง และการผนึกกำลังป้องกันประเทศ ดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์มูลฐานด้านความมั่นคงของประเทศภายใต้สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงนั้น กระทรวงกลาโหมได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “มีกองทัพชั้นนำ มีบทบาทสำคัญในด้านความมั่นคงของรัฐ และมีบทบาทนำในการส่งเสริมความมั่นคงของภูมิภาค” ได้มีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์รองรับ จำนวน ๖ ประเด็น คือ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับต่างประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพิทักษ์รักษาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การรักษาความมั่นคงของรัฐ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การสร้างความเข้มแข็งภาคประชาชน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๖ การปฏิบัติการทางทหารเพื่อรักษาอธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติ

๖. พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑

การกำหนดอำนาจหน้าที่ของกองทัพไทยได้ปรากฏในพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ ดังต่อไปนี้

- มาตรา ๑๕ กองทัพไทยมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพไทย การป้องกันราชอาณาจักรและดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังทหารตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมมีผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

- มาตรา ๑๖ กองทัพไทยอาจตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือบุคคลใดเพื่อพิจารณาเรื่องใดๆ ที่เกี่ยวกับแผน เพื่อรักษาเอกราชและผลประโยชน์แห่งชาติ รวมทั้งการปฏิบัติการทางทหารของทุกส่วนราชการตามมาตรา ๑๗ ร่วมกันได้

- มาตรา ๑๗ กองทัพไทยมีส่วนราชการ ได้แก่ กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และส่วนราชการอื่น ตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

- มาตรา ๑๘ กองบัญชาการกองทัพไทยมีหน้าที่ควบคุม อำนวยการสั่งการและกำกับดูแลการดำเนินงานของส่วนราชการในกองทัพไทยในการเตรียมกำลัง การป้องกันราชอาณาจักรและการดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังทหารตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด มีผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

- มาตรา ๑๙ กองทัพบกมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพบก การป้องกันราชอาณาจักรและดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพบก ตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมมีผู้บัญชาการทหารบก เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

- มาตรา ๒๐ กองทัพเรือมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพเรือ การป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพเรือตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมมีผู้บัญชาการทหารเรือ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

- มาตรา ๒๑ กองทัพอากาศมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพอากาศ การป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพอากาศ ตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมมีผู้บัญชาการทหารอากาศ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

- มาตรา ๒๘ โครงสร้างองค์การการฝึกและการศึกษาของทหาร และข้าราชการพลเรือนกลาโหมให้เป็นไปตามนโยบายที่กระทรวงกลาโหม กำหนด โดยให้กองบัญชาการกองทัพไทยรับผิดชอบการฝึกและศึกษาในระดับ ยุทธศาสตร์ การปฏิบัติการร่วมของกองทัพไทยและการปฏิบัติการของ กองบัญชาการกองทัพไทย และให้กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ รับผิดชอบในระดับปฏิบัติการและระดับยุทธวิธี

- มาตรา ๓๑ ให้กองบัญชาการกองทัพไทยรับผิดชอบการวางแผน พัฒนาและดำเนินการเกี่ยวกับระบบควบคุมบังคับบัญชาของกองทัพไทย ให้สามารถติดต่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งในระดับรัฐบาล ระดับกระทรวง และหน่วยงานในกระทรวงกลาโหม ตลอดจนการแบ่งมอบความรับผิดชอบในการดำเนินการให้กับกองทัพและ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

- มาตรา ๓๘ ให้กองทัพไทยจัดตั้งศูนย์บัญชาการทางทหารในแต่ละ ระดับขึ้นตั้งแต่ยามปกติเพื่อใช้ในการติดตามสถานการณ์ และเป็นศูนย์ควบคุม อำนาจการ และสั่งการ การปฏิบัติให้ศูนย์บัญชาการทางทหารใน กองบัญชาการกองทัพไทย มีหน้าที่ควบคุม อำนาจการและสั่งการศูนย์บัญชาการ ทางทหารในแต่ละระดับ ตามวรรคหนึ่งหรือกองกำลังเฉพาะกิจร่วมที่จัดตั้งขึ้น ตามแผนป้องกันประเทศ แล้วแต่กรณี

๗. สรุปผลการศึกษากฎหมาย นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ทหาร

ในการตรวจสอบสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง ทั้งในระดับโลก ภูมิภาค และภายในประเทศ โดยวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน เพื่อให้ได้มาซึ่งสถานะแวดล้อมที่จะส่งผลต่อยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) มีความจำเป็นต้องศึกษากฎหมาย นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ทหารเข้ามาร่วมในการพิจารณาด้วย เพื่อให้เกิดการประสานสอดคล้องกันทั้งด้านยุทธศาสตร์ และนโยบายของทุกภาคส่วน ดังนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ผลประโยชน์แห่งชาติ ร่าง ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๒ ร่าง ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ และพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ จะเห็นได้ว่า มีงานที่กองทัพไทยต้องเข้าไปเกี่ยวข้องในหลายมิติ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับกิจการทางทหารโดยตรง เช่น การปกป้องอธิปไตยจากการคุกคามภายนอกประเทศ การรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และงานที่ไม่ใช่กิจการของทหารโดยตรง ทั้งด้านการเมือง การทูต ข่าวสารสารสนเทศ เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา วิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมที่กำลังเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนมีความเชื่อมโยงถึงกันทั้งภายในและภายนอกประเทศ ในฐานะที่กองทัพไทยเป็นสถาบันหลักทางด้านความมั่นคงของประเทศ จึงมีความจำเป็นที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องในหลายด้านทั้งในบทบาทที่เป็นผู้ปฏิบัติหลัก และบทบาทเป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติ ซึ่งทั้งบทบาทและหน้าที่ของกองทัพไทยที่เกี่ยวข้องกับงานต่างๆ ด้านความมั่นคงนั้น จะต้องนำไปพิจารณาร่วมกับการตรวจสอบสถานะแวดล้อมและภัยคุกคามด้านความมั่นคง เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ทางทหารที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติในภาพรวมต่อไป

ส่วนที่ ๓

การตรวจสอบสภาวะแวดล้อม

ด้านความมั่นคง

ส่วนที่ ๓

การตรวจสอบสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง

ปรากฏการณ์ที่ทำให้องค์ประกอบในส่วนต่างๆ ของโลก เชื่อมต่อเข้าด้วยกันอย่างไม่เป็นระบบ ทำให้โลกเกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่ออย่างแพร่หลายรอบด้าน และครอบคลุมทั่วทั้งโลก คงหนีไม่พ้นกับคำจำกัดความที่ว่า “พลวัตของโลกในยุคโลกาภิวัตน์” ที่ทำให้หลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศไทยที่ต้องพัฒนาประเทศอย่างก้าวกระโดดและไม่มีขีดจำกัด จึงต้องเร่งปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นอย่างมีเสถียรภาพ

สถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง

มีหลากหลายสถานการณ์เกิดขึ้นตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก ที่บางสถานการณ์มีระดับของความรุนแรงมากน้อยแตกต่างกันไป แต่ทั้งนี้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์เหล่านี้ ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ทั่วทุกมุมโลก อันเนื่องมาจากโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทั้งเหตุการณ์ยังส่งผลให้เกิดขึ้นต่อประเทศต่างๆ ในภูมิภาค และอาจรุนแรงกลายเป็นปัญหาในระดับโลกได้ อย่างไรก็ตามประเทศไทยย่อมได้รับผลกระทบต่างๆ เหล่านี้ ทั้งนี้ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์จึงได้ทำการวิเคราะห์ความสำคัญด้วยการตรวจสอบสถานะแวดล้อม (Environment Scanning) โดยเน้นถึงผลกระทบเฉพาะด้านความมั่นคงของชาติ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ระดับโลก ภูมิภาค และในประเทศไทย ซึ่งจะทำให้การตรวจสอบสถานะแวดล้อม เพื่อเป็นฐานในการจำลองเหตุการณ์ของปรากฏการณ์ในเบื้องหน้าอันจะส่งผลกระทบต่อยุทธศาสตร์ทหารในมิติต่างๆ โดยรวม มีประเด็นสำคัญ (Key Issues) ที่ได้จากการตรวจสอบดังนี้

สภาวะแวดล้อมความมั่นคงในระดับโลก

ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับโลก มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดภาพในอนาคตที่ต้องเผชิญ และกองทัพไทยจะต้องปรับตัวให้เท่าทันต่อภัยคุกคามตามแบบ (Traditional Threats) และไม่ตามแบบ (Non-Traditional Threats) ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

» สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมืองโลก

กระแสโลกาภิวัตน์ยังคงมีอิทธิพลสำคัญและส่งผลกระทบต่อเชิงบวกและเชิงลบต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างต่อเนื่องและทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ทั้งในการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร สังคม จิตวิทยา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พลังงาน และสิ่งแวดล้อม

โดยภาพรวมของเวทีการเมืองระหว่างประเทศ อาจจะสามารถกล่าวได้ว่า ณ เวลานี้ สหรัฐฯ ยังคงเป็นมหาอำนาจที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงการดำเนินการระหว่างประเทศในด้านต่างๆ โดยเฉพาะสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง สภาวะแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ และสภาวะแวดล้อมด้านการต่างประเทศ

นับแต่สงครามเย็นล่มสลาย สหรัฐฯ ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกแต่ละยุค และเชื่อได้ว่ายังคงอิทธิพลเช่นนี้ต่อไปในอนาคต การประกาศนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯ ในแต่ละผู้นำ ถึงการกลับมาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นสิ่งที่บ่งชี้ว่า สหรัฐฯ ต้องการกลับเข้ามามีอิทธิพลใหม่ท่ามกลางอิทธิพลจากจีน อินเดีย และรัสเซียที่ก้าวตัวขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลของจีนที่นับวันยังมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น อาจกล่าวได้ว่าในทศวรรษนี้ประเทศในกลุ่มเอเชีย ไม่มีประเทศใดที่ได้รับการยอมรับถึงการมีอิทธิพลที่เพิ่มมากขึ้นของจีน การใช้เศรษฐกิจเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสำคัญร่วมกับมิติความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทำให้การแผ่อิทธิพลของจีนไปในภูมิภาคต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วรวมทั้งดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจีนไม่ต้องการให้สหรัฐฯ เข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคนี้

การขยายอิทธิพลของจีนและสหรัฐฯ ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศของประเทศต่างๆ ที่จะกำหนดจุดยืนของตนอย่างไร จึงจะรักษาผลประโยชน์ของประเทศไว้มากที่สุด นอกจากนั้น ในเวทีโลก การเกาะกลุ่มอย่างเป็นทางการในระหว่างรัฐต่อรัฐและระหว่างองค์กรที่ไม่ใช่รัฐมากขึ้นได้กลายเป็นบรรทัดฐานสำคัญ และเป็นที่ยอมรับต่อเวทีการเมืองระหว่างประเทศ จะเห็นได้จากการขยายประเทศสมาชิกของกลุ่มต่างๆ ที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดอำนาจต่อรองกับกลุ่มอื่น รวมทั้งเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มและของชาติ

ปัจจัยความมั่นคงด้านพลังงาน สิ่งแวดล้อม และภัยธรรมชาติ ยังคงถือเป็นปัญหาสำคัญของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแสวงหาแหล่งพลังงานใหม่ อาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศ ในขณะที่ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศซึ่งส่งผลโดยตรงต่อภัยธรรมชาติที่มีระดับความรุนแรงมากขึ้น ทำให้จำเป็นต้องมีความร่วมมือในระดับนานาชาติเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้น

ทั้งนี้ ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับโลก มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดภาพในอนาคตที่ต้องเผชิญและกองทัพไทยจะต้องปรับตัวให้เท่าทัน โดยส่วนมากมักจะเป็นภัยคุกคามไม่ตามแบบ โดยเฉพาะความมั่นคงด้านพลังงาน สิ่งแวดล้อม และภัยธรรมชาติ เพราะไทยเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลกที่จะได้รับผลทั้งทางตรงและทางอ้อมจากภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้น ตลอดจนภัยอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งการก่อการร้ายชนิดแฝงเข้ามาหลบพักภายในประเทศ ดังนี้

» องค์การอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย

ในปัจจุบันมีกรณีตัวอย่างจำนวนมากที่ยืนยันว่ากลุ่มก่อการร้ายทั่วโลก (ทั้งมุสลิมและมีโซมุสลิม) มีความเกี่ยวพันกันกับอาชญากรรมมากขึ้นตามลำดับ โดยอาจแบ่งเป็น ๒ กรณี คือ ๑) กลุ่มก่อการร้ายประกอบอาชญากรรมเอง (หรือรับเงินสนับสนุนจากกลุ่มอาชญากรรม) เพื่อหาทุน

ดำเนินงาน เช่น การค้ายาเสพติด ค้าสินค้าหนีภาษี หรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ลักพาตัวเรียกค่าไถ่ ฯลฯ ๒) กลุ่มผู้ก่อการร้ายซื้อสินค้าหรือใช้บริการจากกลุ่มอาชญากรรมเพื่อปฏิบัติการโดยเฉพาะอาวุธเอกสารปลอม การลักลอบเข้าเมืองการถ่ายโอนเงินนอกระบบ ทั้งที่เป็นอาชญากรรมในประเทศและอาชญากรรมข้ามชาติ เช่น การค้ายาเสพติด ผลิตและค้าเอกสารปลอม ลักลอบนำคนเข้าเมืองผิดกฎหมาย ค้ามนุษย์ ค้าอาวุธ ฯลฯ ซึ่งธุรกิจนอกกฎหมายเหล่านี้เสี่ยงที่จะถูกกลุ่มผู้ก่อการร้ายแสวงประโยชน์ใช้เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitators) ให้แก่ตนเองได้

» แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลกของประเทศมหาอำนาจ

นับเป็นเหตุการณ์ทางการเมืองและทางเศรษฐกิจครั้งสำคัญของโลกหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้นำของประเทศมหาอำนาจต่างๆ โดยเฉพาะสหรัฐฯ ซึ่งถือเป็นการส่งสัญญาณถึงการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่ออย่างรอบด้าน โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะการประกาศนโยบายหาเสียงที่ “สุดโต่ง” ในการทำให้สหรัฐฯ กลับมายิ่งใหญ่อีกครั้ง ด้วยสโลแกน “Make America Great Again” และ “America First” ล้วนเป็นนโยบายที่สวนกระแสโลกาภิวัตน์ของระบบทุนนิยมเสรีที่สหรัฐฯ เป็นผู้สร้างขึ้นทั้งสิ้น

โดยเฉพาะการต้านการค้าเสรี-โลกาภิวัตน์ หัวใจหลักของนโยบายที่ผู้นำสหรัฐฯ คนปัจจุบันใช้คือการมุ่งเน้นสร้างความมั่งคั่งและสร้างการเติบโตให้เศรษฐกิจสหรัฐฯ ด้วยการประกาศปิดประเทศ ปิดกั้นการค้า การลงทุน สร้างกำแพงกันคนกันแรงงานจากเม็กซิโกและทั่วโลกที่เข้ามาเป็นแรงงานผิดกฎหมายในสหรัฐฯ ด้วยสร้างกำแพงภาษีกันไม่ให้สินค้าราคาถูกจากจีนเข้ามา สร้างกำแพงภาษีกันไม่ให้กลุ่มทุนสหรัฐฯ ออกไปลงทุนนอกประเทศ และดึงทุนสหรัฐฯ กลับมาตั้งฐานผลิตในประเทศ และการล้มเลิก “ฉีกข้อตกลง” การค้าที่สหรัฐฯ ไปทำกับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะข้อตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (TPP) รวมทั้งเขตการค้า

เสรี (FTA) ที่ประเทศต่างๆ มีข้อตกลงการค้ากับสหรัฐฯ จะเห็นได้ว่าทุกนโยบาย ล้วนสะท้อนความเป็นไปของเศรษฐกิจทุกประเทศทั่วโลก ที่เข้ามาค้าขายกับสหรัฐฯ ต้องมาตั้งหลักและกำหนดยุทธศาสตร์กันใหม่ เพื่อรับมือกับความไม่แน่นอนของนโยบายการค้าการลงทุนของสหรัฐฯ

» เทคโนโลยีเปลี่ยนโลก

เทคโนโลยีเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อกระบวนการกิจกรรมของมนุษย์ในหลายๆ ด้าน เช่น สังคมความเป็นอยู่ การปกครอง เศรษฐกิจ แม้แต่ด้านการเมืองการปกครอง การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วได้ส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางต่อระบบเศรษฐกิจ ภาคการผลิต ภาคการบริการและคุณภาพชีวิตของประชาชน

เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคมในหลายๆ ด้าน เป็นทั้งเครื่องมือที่ผลักดันให้ระบบเศรษฐกิจมีการพัฒนา รวมถึงเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำรงชีวิตของมนุษย์ อย่างไรก็ตามเทคโนโลยีเองก็สามารถส่งผลกระทบต่อในด้านที่ไม่ต้องการ เช่น การสร้างมลพิษหรือการเกิดส่วนเกินจากการผลิตที่ไม่ต้องการกลายเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเทคโนโลยีกลายเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาต่างๆ ของมนุษย์แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างปัญหารูปแบบใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นด้วย การทำความเข้าใจแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีจำเป็นต้องมองระยะยาวมากขึ้น เพื่อสะท้อนภาพการพัฒนาเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ด้านบวกมากกว่าจะกลายเป็นผลเสียต่อสังคมโดยรวม เป็นต้น

» ภัยพิบัติทางธรรมชาติ

ขอบเขตของภัยพิบัติทางธรรมชาติอาจรวมไปถึงไฟป่า พายุ ดินโคลนถล่ม แผ่นดินไหว น้ำท่วม และภัยแล้ง เป็นต้น ผลกระทบของภัยพิบัติทางธรรมชาติอาจถึงขั้นหายนะต่อชีวิตมนุษย์และความต่อเนื่องในการพัฒนาเศรษฐกิจ ความเสียหายที่เกิดจากภัยธรรมชาติมักส่งผลทำให้เกิดความไร้ระเบียบทางสังคมความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม และการเกิดโรคระบาด

ตามมา และผลกระทบดังกล่าวอาจมีความรุนแรงสูงขึ้นอีก หากเกิดภัยพิบัติที่รุนแรงกับรัฐที่อ่อนแอหรือเปราะบาง อย่างเช่นกรณีของเฮติที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากแผ่นดินไหวในปี ๒๐๑๐ ไม่มีประเทศใดในโลกไม่ว่าใหญ่หรือเล็ก พัฒนาแล้ว หรือกำลังพัฒนาที่สามารถจะระดมทรัพยากรและความสามารถเฉพาะหน้าเข้าแก้ปัญหาได้อย่างฉับพลันและเพียงพอเพื่อบรรเทาความทุกข์ยากของเหยื่อผู้ประสบภัยธรรมชาติ แต่องค์กรระหว่างประเทศ องค์กรบรรเทาทุกข์ และองค์กรที่ช่วยเหลือด้านการกู้ภัยจากนานาชาติ จะสามารถให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนได้

สภาวะแวดล้อมความมั่นคงในระดับภูมิภาค

ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับภูมิภาค มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดภาพในอนาคตที่ต้องเผชิญ และกองทัพไทยจะต้องปรับตัวให้เท่าทันต่อภัยคุกคามตามแบบ (Traditional Threats) และไม่ตามแบบ (Non - Traditional Threats) ในประเด็นต่างๆ ดังนี้^{๑,๒}

» ความมั่นคงทางทะเล : การแย่งชิงทรัพยากรทางเศรษฐกิจ

การแย่งชิงทรัพยากรทางเศรษฐกิจ เช่น กรณีหมู่เกาะสแปรตลีย์ มีประเทศในภูมิภาคที่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากทรัพยากรในทะเลเงินใต้ ซึ่งเป็นประเทศที่มีที่ตั้งตามแนวชายฝั่ง และเกาะขนาดใหญ่ โดยประเทศเหล่านั้นต่างอ้างสิทธิ์ในการครอบครองหมู่เกาะสแปรตลีย์ (Spratly Islands) และหมู่เกาะพาราเซล (Paracel Islands) การได้ครอบครองสิทธิ์ในพื้นที่เหล่านี้จะทำให้ได้รับผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีมูลค่ามหาศาล นอกจากนี้ เบื้องหลังของการอ้างสิทธิ์เหนือดินแดนดังกล่าวนั้นมีใช่เพียงเพราะ

^๑ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ๒๕๖๐. สรุปผลการเดินทางลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ ๕ - ๙ มิ.ย.๖๐ จ.นครศรีธรรมราช จ.สงขลา และ จ.สุราษฎร์ธานี. เอกสารอัดสำเนา

^๒ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ๒๕๖๐. สรุปผลการเดินทางลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ ๒๗ ก.พ. - ๒ มี.ค.๖๐ ณ จ.นครราชสีมา จ.สุรินทร์ จ.อุตรธานี และ จ.หนองคาย. เอกสารอัดสำเนา

พื้นที่พิพาทมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นจำนวนมากเพียงเท่านั้น ทว่าพื้นที่ดังกล่าวยังมีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์ กล่าวคือ ยังเป็นเส้นทางคมนาคมทางทะเล (Sea-lanes) ที่คับคั่งที่สุดเป็นอันดับสองของโลกอีกด้วย^๓ ปัญหาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ นับว่าเป็นปัญหาที่ไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้นในปัจจุบัน แต่ปัญหาดังกล่าวกลับเป็นปัญหาใหม่ที่เผยให้เห็นถึงแง่มุมอื่นๆ ที่มีความหลากหลายมากขึ้นโดยประเทศผู้อ้างสิทธิ์ที่เกี่ยวข้อง

» ความท้าทายจากประวัติศาสตร์ที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้ง

ความท้าทายจากประวัติศาสตร์ที่มีมายาวนานของบางประเทศ โดยเฉพาะปัญหาเส้นเขตแดนที่ยังไม่มีความชัดเจน และการรักษาผลประโยชน์ของประเทศในพื้นที่ทับซ้อนทั้งทางบกและทางทะเล ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและการบั่นทอนความสัมพันธ์ระหว่างกัน จะเห็นได้จากการสะสมอาวุธเพิ่มมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางทหารในการปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ ซึ่งขัดแย้งกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามแนวคิดของภูมิภาค

ทั้งนี้ เมียนมา สปป.ลาว กัมพูชา มาเลเซีย และเวียดนาม มีความพยายามในการมุ่งที่จะพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้หลุดพ้นจากความยากจนและความล้าหลังด้านการพัฒนา โดยจะพยายามแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา เช่น ปัญหาเส้นเขตแดนปัญหาชนกลุ่มน้อย และกลุ่มต่อต้านบริเวณชายแดน ขณะเดียวกันก็จะผลักดันการปฏิรูปเศรษฐกิจและเปิดประเทศมากขึ้น เพื่อดึงดูดการลงทุนใหม่ๆ โดยเฉพาะโครงการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ จนน่าจะส่งผลให้ชาติเหล่านี้กลายเป็นแหล่งดึงดูดการลงทุนที่สำคัญของภูมิภาคไปพร้อมกับการเป็นพื้นที่แข่งขันอิทธิพลที่เข้มข้นระหว่างประเทศมหาอำนาจทั้งในและนอกภูมิภาค โดยเฉพาะจีนกับสหรัฐฯ โอกาสทางเศรษฐกิจที่เปิดกว้างขึ้น จะส่งผลให้การแข่งขันด้านการลงทุนในประเทศดังกล่าวสูงขึ้น ขณะเดียวกันก็จะเป็นการเพิ่มคู่แข่งด้านการค้าในภูมิภาค โดยเฉพาะในสินค้าเกษตร เช่น ข้าว เป็นต้น

^๓ สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ. ๒๕๕๙. หน้า ๒. บทบาททางทหารและผลประโยชน์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนในทะเลจีนใต้.

โดยรวมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมีแนวโน้มที่จะพัฒนาดีขึ้น เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านมีความคาดหวังว่าไทยจะสานต่อ นโยบายส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง ระหว่างกัมพูชา ลาว เมียนมา ไทย และเวียดนาม (ACMECS) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการร่วมกันพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้มีผลค้ำหน้าเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามปัญหาการเมืองภายใน และผลประโยชน์ของแต่ละชาติ อาจนำมาซึ่งความสัมพันธ์ที่ไม่ราบรื่นได้ เช่น ปัญหาเขตแดนทางบกและทางทะเล เขตเศรษฐกิจจำเพาะ การแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเล ปัญหาชายแดนติด และการลักลอบเข้าเมือง จนมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดภัยคุกคามซึ่งกันและกัน ความขัดแย้งที่มีความรุนแรงระดับต่ำจนส่งผลให้เกิดการกระทบกระทั่งในพื้นที่จำกัดบริเวณชายแดนเป็นครั้งคราว

» ไอเอสกับการเคลื่อนตัวสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การขยายตัวของกลุ่มไอเอสนั้นต่างจากกลุ่มอัลกออิดะห์ จากการต่อสู้ของกลุ่มไอเอสในพม่าและรามาดิสะท่อนว่า กลุ่มไอเอสไม่ได้มีกลยุทธ์เพียงต่อสู้เพื่อป้องกันฐานที่มั่นของตน แต่ยังต้องการขยายเครือข่ายไปยังกลุ่มต่างๆ ทั่วโลก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คืออีกพื้นที่ที่เห็นชัดที่สุด ยิ่งโดยเฉพาะช่วงที่กลุ่มไอเอสนั้นเสียฐานที่มั่นในตะวันออกกลาง ในช่วงที่ผ่านมามีชาวมาเลเซียและอินโดนีเซียกว่าหลายร้อยคน เดินทางไปยังซีเรียและอิรักเพื่อไปร่วมรบกับกลุ่มไอเอส ซึ่งเมื่อพวกเขากลับมา ไม่เพียงมาพร้อมกับกลยุทธ์การรบใหม่ๆ เท่านั้น แต่ยังกลับมาสร้างเครือข่ายกับกลุ่มหัวรุนแรงในอินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ด้วย และทำให้เครือข่ายผู้ก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กว้างขวางมากขึ้น โดยมีทั้งนักรบจากต่างชาติ และกลุ่มญิฮาดในพื้นที่และต่อเมื่อพวกเขาสูญเสียพื้นที่อาณาเขตหรือฐานที่มั่นไป เครือข่ายตามพื้นที่ต่างๆ จะยังสามารถก่อเหตุใส่กลุ่มเป้าหมายได้ และกลุ่มคนพวกนี้จะได้รับอิทธิพลให้ก่อเหตุโจมตีในบ้านของตัวเอง นอกจากนี้

พบว่า กลุ่มประเทศเหล่านี้กำลังตกอยู่ในความเสี่ยง โดยเฉพาะอินโดนีเซีย คือประเทศแรกที่เจอกับเหตุโจมตีกลางเมืองที่กลุ่มไอเอสออกมาอ้างความรับผิดชอบ อีกทั้งการต่อสู้กับอุดมการณ์รุนแรงในอินโดนีเซียนั้นยากขึ้นเรื่อยๆ เพราะจากกรณีนี้สะท้อนว่า กลุ่มไอเอสสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับคนที่มีการศึกษาในอินโดนีเซียผ่านทางอินเทอร์เน็ตและสังคมออนไลน์ได้เช่นกัน ขณะที่ก่อนหน้านี้มีผู้เชี่ยวชาญออกมาระบุว่า ปัจจัยหลักที่คนอินโดนีเซียเดินทางไปร่วมกับกลุ่มไอเอส คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ แม้กลุ่มไอเอสในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะยังไม่ได้มีลักษณะเป็นกลุ่มรัฐอิสลามแบบในตะวันออกกลาง และยังคงอาศัยอยู่ในบางพื้นที่ แต่สถานการณ์ของกลุ่มไอเอสเสียพื้นที่ในตะวันออกกลางก็อาจเปลี่ยนสถานการณ์ของกลุ่มหัวรุนแรงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็เป็นได้

» อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ในบรรดาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศหมายรวมถึงอาชญากรรมข้ามชาติใดๆ ที่เป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและการพาณิชย์ การผลิตและค้าสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เป็นปัญหาที่สำคัญและสร้างความเสียหายมากที่สุดคิดเป็นมูลค่าปีละกว่า ๘๕๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ใกล้เคียงการค้ายาเสพติด) แหล่งผลิตที่สำคัญคือ จีน และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รองลงมาคือปัญหาการฉ้อโกงหลอกลวงให้ส่งเงินไปร่วมลงทุน ซึ่งอาชญากรชาวแอฟริกันนิยมใช้โทรศัพท์และจดหมาย (ทั้งจดหมายธรรมดาและจดหมายอิเล็กทรอนิกส์) หลอกลวงบุคคลในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ทำให้สูญเสียเงินปีละนับพันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ นอกจากนี้ธุรกิจหลอกลวงค้าหลักทรัพย์และเงินตราต่างประเทศผิดกฎหมายเริ่มย้ายฐานปฏิบัติการมายังเอเชียมากขึ้น ขณะเดียวกันการพัฒนาทางเทคโนโลยีทำให้การปลอมบัตรเครดิต ธนบัตร และพันธบัตรกระทำได้ง่ายขึ้น เนื่องจากมีหลายปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้ปัญหาดังกล่าวขยายตัว คือนโยบายเปิดกว้างรับนักท่องเที่ยวและนักลงทุนจากต่างประเทศ กฎหมายกำหนดบทลงโทษ

ไว้ตามลักษณะปัญหาข้ามชาติทำให้การสืบสวนและเอาผิดตามกฎหมายทำได้ยาก เจ้าหน้าที่ของรัฐยังขาดทรัพยากรและความรู้ความชำนาญในเรื่องอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ตลอดจนจนบางส่วนยังมีปัญหาทุจริต ตลอดจนการเปิดเสรีทางการค้าการลงทุนอย่างไร้ระเบียบ การยกเลิกกฎเกณฑ์การควบคุมการเข้าซื้อกิจการหรือเข้ามาลงทุนของบริษัทข้ามชาติ การยกเลิกกฎเกณฑ์การควบคุมการโยกย้ายเงินตราเข้าออกนอกประเทศ และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การเปิดเสรีทางการค้าไม่ไฉ่จะทำให้การส่งออกเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น แต่ในอีกด้านหนึ่งก็จะทำให้มีการนำเข้าสินค้าราคาถูกและสินค้าที่ได้รับความนิยมของชาติที่สำคัญด้วยเช่นกัน ซึ่งจะทำให้ธุรกิจท้องถิ่นต้องปรับโครงสร้างหรือไม่ก็ต้องพ่ายแพ้ไป เป็นงานยากสำหรับรัฐบาล และธนาคารกลางของประเทศต่างๆ ในการกำหนดนโยบายการรักษาความมั่นคงของอัตราแลกเปลี่ยนการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของเงินทุนและการมีนโยบายการเงินอิสระ

» ปัญหาผู้อพยพชาวโรฮิงจา วิกฤติด้านการพัฒนา สิทธิมนุษยชน และความมั่นคง

กองกำลังติดอาวุธของกลุ่มโรฮิงจาที่เรียกตัวเองว่า Arakan Rohingya Salvation Army (ARSA) ได้โจมตีสถานีตำรวจและที่ตั้งกองทหารของเมียนมาในรัฐยะไข่ ทำให้มีคนไทยเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก จากนั้นเป็นต้นมา กองทัพเมียนมาได้ออกปฏิบัติการเพื่อกวาดล้าง ทำให้ชาวโรฮิงจากว่าหมื่นรายต้องเดินทางอพยพหนีความรุนแรงออกจากรัฐยะไข่ไปยังชายแดนที่อยู่ติดกับบังกลาเทศ ซึ่งปฏิบัติการทางทหารครั้งนี้ทำให้มีคนไทยเสียชีวิต

วิกฤติความรุนแรงครั้งนี้ ทำให้เกิดปฏิกริยาอย่างกว้างขวางจากนานาชาติ กลุ่มที่ชื่อว่า Migrant Offshore Aid Station (MOAS) ตั้งอยู่ที่เกาะมอลตา ได้ประกาศยุติปฏิบัติการช่วยเหลือผู้อพยพตามชายฝั่งลิเบีย โดยจะส่งเรือมาที่อ่าวเบงกอล เพื่อให้การช่วยเหลือแก่การอพยพที่เกิดขึ้นตามชายแดนเมียนมากับบังกลาเทศ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา กลุ่ม MOAS ได้ให้การช่วยเหลือแก่ผู้อพยพจากแอฟริกาจำนวนหมื่นกว่ารายที่พยายามเดินทางเข้าไปยุโรปทางทะเล

นอกจากนี้ จะพบว่า ปัญหาความขัดแย้งในรัฐยะไข่เป็นตัวอย่างของวิกฤติที่ร้ายแรง ๓ ด้านด้วยกัน *ประการแรก* คือ วิกฤติการพัฒนา (Development Crisis) ยะไข่ประสบปัญหาความยากจนอย่างต่อเนื่อง ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในยะไข่ต่ำกว่ามาตรฐานของประเทศในทุกๆ ด้านความขัดแย้งที่ยืดเยื้อ และการขาดโอกาสทำงานหาเลี้ยงชีพ ทำให้คนจำนวนมากต้องอพยพออกไป แม้เป็นรัฐที่มีทรัพยากรด้านพลังงาน เช่น น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ แต่อุตสาหกรรมนี้ก็ไม่ได้ทำให้มีการจ้างงานมากแก่คนท้องถิ่น *ประการที่สอง* รัฐยะไข่เป็นตัวอย่างของวิกฤติด้านสิทธิมนุษยชน (Human Rights Crisis) แม้ว่าคนทุกกลุ่มทุกศาสนาในรัฐยะไข่จะได้รับผลกระทบจากปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น แต่การถูกกีดกันและสถานภาพที่เป็นคนไร้รัฐที่ดำรงอยู่มายาวนาน ทำให้ชาวโรฮีนจากลายเป็นจุดอ่อนที่จะเป็นเหยื่อของการละเมิดสิทธิมนุษยชน และ*ประการที่สาม* รัฐยะไข่ยังเป็นตัวอย่างของวิกฤติด้านความมั่นคง (Security Crisis) ชุมชนต่างๆ มีชีวิตอยู่ท่ามกลางความหวาดกลัว ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในปี ๒๐๑๒ ยังฝังอยู่ในใจของคนในรัฐนี้ คนเมียนมาที่อยู่ในรัฐนี้ก็กลัวว่าในอนาคต ตัวเองจะกลายเป็นคนกลุ่มน้อย การกีดกันทางเชื้อชาติและศาสนา ทำให้ความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนที่แตกต่างกันในชุมชนเลวร้ายลงไปอีก กาลเวลาไม่สามารถเป็นปัจจัยที่จะช่วยเยียวยาการหวาดระแวงระหว่างชุมชน รัฐบาลเมียนมาจะต้องดำเนินการทำให้ชุมชนต่างๆ เกิดความรู้สึกปลอดภัยและหาทางฟื้นฟูความเป็นอันหนึ่งอันเดียวระหว่างชุมชน จะเห็นว่า ปัญหาสำคัญสุดที่มีผลต่อความสงบสุขในรัฐยะไข่ คือเรื่องฐานะการเป็นพลเมืองของชาวโรฮีนจา หากปัญหานี้ไม่ได้รับการแก้ไขก็จะส่งผลกระทบต่อความทุกข์ยากของประชาชน และก่อให้เกิดความไม่มั่นคง รวมทั้งเป็นปัจจัยฉุดรั้งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของรัฐยะไข่ ซึ่งต้องมีการแก้ไขกฎหมายเรื่องพลเมืองปี ๑๙๘๒ ของเมียนมาให้เป็นไปตามหลักสากล

» ขีดความสามารถทางทหารในภูมิภาคที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย^๔ (กำลังรบเปรียบเทียบ) มีดังนี้

จากการที่รัฐบาลทั้ง ๕ ประเทศ กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม และไทย ร่วมแสดงศักยภาพทางเศรษฐกิจ ภายใต้แนวคิดประสาน แบ่งปัน มั่งคั่ง ยั่งยืน สู่ความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันได้แก่มุ่งยกระดับเศรษฐกิจในภูมิภาคและความร่วมมือด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวถือเป็นการแสดงถึงศักยภาพ โอกาส และการแสวงหาการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวไปด้วยกัน ตลอดจนเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การยกระดับเศรษฐกิจในภูมิภาค โดยสร้างความเข้มแข็งตลอดห่วงโซ่อุปทาน การยกระดับความสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายกับประเทศเพื่อนบ้านในทุกระดับทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาควิชาการ การขยายการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวซึ่งจะส่งผลให้เศรษฐกิจในภูมิภาคมีภูมิคุ้มกันมากขึ้นต่อความผันผวนของเศรษฐกิจโลก รวมทั้งก่อให้เกิดความเชื่อมโยงไปยังมิติทางสังคมและการเมืองอันจะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันของกลุ่ม CLMVT ทั้ง ๕ ประเทศ และในอีกมุมมองหนึ่งสำหรับมิติทางด้านความมั่นคงในระดับภูมิภาคจากความเจริญก้าวหน้าของเศรษฐกิจในภูมิภาคถือเป็นสิ่งท้าทายต่อสถานการณ์ปัญหาต่างๆ ที่อาจตามมา ทั้งจากสถานการณ์ในอดีตที่อาจส่งผลต่อปัจจุบัน หรืออาจกล่าวได้ว่าปัญหาความขัดแย้งในภูมิภาคยังคงมีอยู่ เนื่องจากประวัติศาสตร์ที่มีมาอย่างยาวนานของบางประเทศ โดยเฉพาะปัญหาเขตแดนที่ยังไม่มีความชัดเจน และการรักษาผลประโยชน์ของประเทศในพื้นที่ทับซ้อนทั้งทางบกและทางทะเล ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและการบั่นทอนความสัมพันธ์ระหว่างกัน จะเห็นได้จากการสะสมอาวุธเพิ่มมากขึ้นเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางทหารในการปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ

^๔ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ๒๕๖๐.สรุปผลการประชุมวิชาการ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เรื่อง “ภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์ต่อทิศทางการมั่นคงของไทยในอีก ๒ ทศวรรษข้างหน้า” เมื่อวันที่ ๑๔ - ๑๕ มี.ค.๖๐ ณ โรงแรมทาวน์ อิน ทาวน์ กรุงเทพฯ

เมียนมา

ศักยภาพด้านการทหารในสภาวะปัจจุบันกองทัพเมียนมากำลังทางบก ๓๓๗ กองพัน และในการรบจะจัดกองบังคับการทางยุทธวิธีขึ้นควบคุม ๓ กองพัน (ระดับกรมดำเนินกลยุทธ์) และจัดกองบังคับการทางยุทธการขึ้นควบคุม ๓ กองบังคับการทางยุทธวิธี (ระดับกองพลดำเนินกลยุทธ์) จึงกล่าวได้ว่ามีกำลังประมาณ ๑๐ กองพลดำเนินกลยุทธ์ และมีงบประมาณทางทหารร้อยละ ๓.๒ ของรายได้ประชาชาติ คิดเป็น ๒.๖ พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี และมีการพัฒนากองทัพเมียนมา ในการจัดหายุทโธปกรณ์ช่วงการปฏิรูปประเทศได้จัดหายุทโธปกรณ์ส่วนใหญ่จากจีน รัสเซีย อินเดีย เกาหลีเหนือ และยุโรปตะวันออกบางประเทศ ในลักษณะของการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เช่น การจัดตั้งหน่วยยานเกราะที่ตั้งทางตอนเหนือของประเทศ การปรับปรุงระบบป้องกันภัยทางอากาศยุทธศาสตร์ ที่เชื่อมโยงกันทั้งระบบ การป้องกันเป็นพื้นที่และหน่วยป้องกันภัยทางอากาศทางยุทธวิธี ใช้ชื่อว่า MIADS (Myanmar Integrate Air Defence System) Pechora – 2M พิสัยทำการ ๓๕ กม. มีการปรับปรุงการส่งกำลังบำรุงโดยใช้เครื่องบินขนส่งทางคมนาคมที่พัฒนาจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (เช่น ระหว่าง จีน – กองเรือ น้ำลึก อินเดีย – เมียนมา) ทำให้การเคลื่อนย้ายกำลังสู่พื้นที่ชายแดนรวดเร็วยิ่งขึ้น ทั้งนี้การพัฒนากองทัพเป็นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะกระทบต่อเศรษฐกิจและในอนาคต

แนวโน้มกำลังรบ

ประเทศเมียนมาถูกจัดอันดับขีดความสามารถทางการทหารอยู่ในอันดับที่ ๓๑ จาก ๑๓๓ ประเทศ และอยู่ในอันดับที่ ๔ ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในสภาวะปัจจุบันกองทัพเมียนมามีงบประมาณทางทหารร้อยละ ๓.๒ ของรายได้สหประชาชาติ คิดเป็น ๒.๖ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ต่อปี

กำลังทางบก ประกอบไปด้วย

เมียนมาจะมีการพัฒนาขีดความสามารถกำลังรบให้สูงขึ้นโดยให้ความสำคัญต่อแผนการจัดหา ถ.หลัก แบบ T-72 ป. ขนาดต่างๆ และระบบ ปกอ. Tor-M1 และ Buk-M1-2 มีจรวดต่อสู้อากาศยานต่ำ Lgla-1E ประมาณ ๒๐๐ หน่วยยิง โดยจัดหาจากบัลแกเรีย และรัสเซีย ซึ่งเป็นอาวุธที่นำวิถีด้วยอินฟราเรด ระยะยิงไกลสุด ๕,๒๐๐ เมตร ระยะยิงหวังผลทางสูง ๓,๕๐๐ เมตร

กำลังทางเรือ ประกอบไปด้วย

กำลังทางเรือส่วนใหญ่เป็นเรือขนาดเล็กสำหรับปฏิบัติการใกล้ฝั่ง แต่มีอาวุธประจำเรือที่มีขีดความสามารถทำลายสูง (C-802) ที่สำคัญ ได้แก่ เรือคอร์เวต จำนวน ๔ ลำ เรือเร็วโจมตีติดอาวุธนำวิถีขึ้น ชั้น Houxin จำนวน ๖ ลำ และเรือเร็วโจมตีติดปืน ชั้น Hainan จำนวน ๑๐ ลำ การจัดหาใหม่ มีการต่อเรือคอร์เวต ๒ ลำ และเรือตรวจการณ์ปืน ๕ ลำจากจีน นอกจากนี้ ยังมีแผนจัดหาเรือฟริเกตจากจีน และต่อเองภายในประเทศ รวมทั้งมีโครงการต่อเรือตรวจการณ์ขนาด ๓๗ ตัน ปีละ ๒ ลำ

กำลังทางอากาศ ประกอบไปด้วย

มีเครื่องบินรบที่สำคัญ ได้แก่ บ.MiG-29 จำนวน ๑๒ เครื่อง และอยู่ระหว่างจัดหาจากรัสเซียอีก ๒๐ เครื่อง บ.F-7M จำนวน ๓๖ เครื่อง บ.A-5C จำนวน ๒๔ เครื่อง และ ฮ.Mi-35 จำนวน ๑๐ เครื่อง ในระยะปานกลางกองทัพเมียนมาจะมีขีดความสามารถกำลังรบในการปกป้องผลประโยชน์ของชาตินอกชายฝั่ง ประกอบกับความตื่นตัวในเรื่องสงครามสารสนเทศ และมีขีดความสามารถสูงในการใช้สนับสนุนภารกิจทางทหารด้านข่าวกรอง และการบ่อนทำลายระบบเครือข่าย

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

สปป.ลาว จะเปิดประเทศมากขึ้นเพื่อเร่งพัฒนาเศรษฐกิจโดยยัง ไม่ปฏิรูปการเมือง ยึดยุทธศาสตร์การพัฒนา ๓ ด้านหลักของลาว (การสร้างเขื่อน เพื่อส่งออกไฟฟ้า การเชื่อมเส้นทางเพื่อเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง ในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง และการพัฒนาการเกษตรเพื่อส่งออกและสร้างความมั่นคงด้านอาหาร) ซึ่งยุทธศาสตร์ดังกล่าวต้องอาศัยการลงทุนขนาดใหญ่ จากต่างประเทศ ซึ่งคงจะทำให้ลาวต้องพึ่งพาเงินเพิ่มมากขึ้นแม้จะหวั่นเกรง อิทธิพลของจีน การพัฒนาประเทศของลาวยังมีต้นทุนทางสังคมที่สูงขึ้น จากกระแสคัดค้านการสร้างเขื่อนในแม่น้ำโขงตอนล่าง และปัญหามลพิษ ด้านสิ่งแวดล้อมจากภาคอุตสาหกรรม ขณะที่ลาวถูกจีนและเวียดนามตักตวง ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในขณะที่กำลังกองทัพของ สปป.ลาว ยังคงเป็น กองทัพขนาดเล็กที่จะยังไม่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศไทย แต่ก็ยังอาจเกิด ปัญหากระทบกระทั่งระหว่างกันได้ อันเป็นผลมาจากปัญหาเรื่องเส้นเขตแดน และกลุ่มต่อต้านตามแนวชายแดนความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในการรักษาความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดน ไทย – สปป.ลาว ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของ ทั้งสองประเทศจะช่วยสร้างสร้างความสัมพันธ์และลดความหวาดระแวงซึ่งกัน และกัน โดยความร่วมมือตามแนวชายแดนที่ผ่านมา มีทั้งเรื่องการป้องกันและ แก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การป้องกันลักลอบขนย้าย ยาเสพติด การป้องกันการค้าขายผิดกฎหมายร่วมกันสำรวจและปักหลัก เขตแดน

ปัญหาในอนาคตระหว่าง ไทย - สปป.ลาว จะยังคงเป็นปัญหาเรื่องการ ปักหลักเขตแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขตแดนในแม่น้ำโขงที่จะมีการ เปลี่ยนแปลงทางกายภาพอยู่ตลอดเวลาจากการสร้างเขื่อนกันตามแม่น้ำโขง ที่ไหลจากจีน ลาวจะยังคงมีความพยายามในการแสดงสิทธิ์บนเกาะ/ดอน โดยการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และระบบคมนาคม เพื่อให้ประชาชน เข้ามาอยู่อาศัย หรือให้สัมปทานแก่ต่างชาติเข้าทำธุรกิจ และขับไล่คนไทย ที่ทำกินบนเกาะ/ดอน ออกจากพื้นที่ที่ยังไม่มีความชัดเจนเรื่องเส้นเขตแดน

ทั้งนี้ปัญหาดังกล่าวสามารถคลี่คลายด้วยความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ของไทย – ลาว ซึ่งจะทำให้ไม่บานปลายกลายเป็นความขัดแย้งโดยใช้กำลังทหารขนาดใหญ่

ด้านการทหารของลาว กองทัพประชาชนลาวยังคงมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องภายใต้ทิศทางและแผนงานตามที่มีการปรับปรุงที่ตั้งการจัดหา ยุทโธปกรณ์ทางทหาร ส่วนใหญ่เป็นการซ่อมบำรุงยุทโธปกรณ์เดิมและการจัดหาอาวุธประจำกายมากกว่าอาวุธยุทโธปกรณ์ใหม่ๆ เนื่องจากมีงบประมาณที่จำกัด อย่างไรก็ตาม กองทัพประชาชนลาวยังคงได้รับการสนับสนุนอาวุธยุทโธปกรณ์จากจีนและเวียดนามอย่างสม่ำเสมอ โดยจีนเป็นผู้สนับสนุนยุทโธปกรณ์รายใหญ่แก่กองทัพประชาชนลาว ซึ่งจีนคาดหวังให้กองทัพประชาชนลาวมีส่วนร่วมในการรักษาความปลอดภัย และลาดตระเวนตามลำแม่น้ำโขงอย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านกำลังพลและยุทโธปกรณ์ เพื่อร่วมดูแลขบวนเรือสินค้าจีนจากท่าเรือกวนเหล่งถึงแขวงบ่อแก้ว อย่างไรก็ตาม ปัญหาเขตแดนตามลำน้ำโขง ปัญหาเกาะตามลำน้ำโขง การกัดเซาะตลิ่งยังเป็นปัญหาพื้นฐานระหว่างไทยกับลาว แต่ยังไม่ส่งผลกระทบต่อความขัดแย้งด้วยกำลังทหาร ทำให้แนวโน้มที่จะเป็นภัยคุกคามตามแบบและไม่ตามแบบต่อประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำ

แนวโน้มกำลังรบ

ศักยภาพด้านการทหาร ถูกจัดอันดับขีดความสามารถทางการทหาร อยู่ในอันดับที่ ๑๐๘ จาก ๑๓๓ ประเทศ ในสภาวะปัจจุบันกองทัพลาวมีงบประมาณทางทหารร้อยละ ๐.๒ ของรายได้ประชาชาติ คิดเป็น ๒๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี

กำลังทางบก ประกอบไปด้วย

ส่วนใหญ่เป็นการซ่อมบำรุงยุทโธปกรณ์เดิม และมีการจัดหาอาวุธประจำกายจำนวนหนึ่งจากจีน นอกจากนี้หน่วยปฏิบัติการพิเศษมีขีดความสามารถแทรกซึมในลักษณะกำลังขนาดเล็ก เพื่อตัดเส้นทางกำลังบำรุง

หรือรบกวนการเพิ่มเติมกำลัง มีความชำนาญในการรบในสภาพป่าภูเขาโดยใช้การรบนอกแบบ ด้วยการส่งหน่วยระดับหมวดและกองร้อยเข้าสู่พื้นที่ปฏิบัติการ

กำลังทางเรือ ประกอบไปด้วย

ลาวมีความชำนาญด้านภูมิประเทศเป็นอย่างดี สามารถรบแบบกองโจรได้มีขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการหาข่าวที่มีประสิทธิภาพและต่อต้านข่าวกรอง ประกอบกับการใช้เรือเพลายาวในการโจมตี รวมทั้งที่ตั้งสถานีเรือของ นรข.ในเวลากลางคืน

กำลังทางอากาศ ประกอบไปด้วย

กองทัพลาวไม่มี บ.ขับไล่/โจมตี จึงมีแนวคิดในการป้องกันภัยทางอากาศเฉพาะตำบลด้วยอาวุธต่อสู้อากาศยานด้วย ปตอ. และจรวดต่อสู้อากาศยานนำวิถีพื้นสู่อากาศ โดยภารกิจส่วนใหญ่เป็นการล่าเสียงทางอากาศเพื่อสนับสนุนหน่วยภาคพื้นด้วย

ราชอาณาจักรกัมพูชา

รัฐบาลกัมพูชาจะให้ความสำคัญกับการเร่งพัฒนาประเทศ โดยมุ่งที่จะพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดนด้านติดกับไทยอันจะส่งผลให้เกิดผลกระทบบริเวณชายแดน ไทย – กัมพูชา คือ เส้นเขตแดนที่ยังไม่มีความชัดเจนหลายแห่ง โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่จุดผ่านแดนถาวรช่องจอม จุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่า และจุดผ่อนปรนเพื่อการท่องเที่ยวปราสาทพระวิหาร รวมทั้งจะก่อให้เกิดปัญหาแรงงานผิดกฎหมายการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง การลักลอบลำเลียงยาเสพติด การค้าสิ่งของผิดกฎหมายอาชญากรรมข้ามชาติ บ่อนการพนันบริเวณชายแดน การลักลอบตัดไม้พะยุงและไม้เนื้อแข็งรวมถึงการละเมิดบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการร่วมกันสำรวจและปักหลักเขตแดนทางบก

ในอนาคตข้างหน้า กัมพูชาน่าจะเดินหน้าแผนบริหารจัดการพื้นที่ปราสาทพระวิหารที่กัมพูชาเสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลกและเร่งพัฒนาประเทศโดยใช้ทรัพยากรที่มีทั้งทางบกและทางทะเล จนอาจกระทบ

ผลประโยชน์ของชาติไทย และมีความเป็นไปได้สูงที่จะเกิดความขัดแย้งในระดับไม่รุนแรงไปจนถึงระดับที่รุนแรงในห้วงเวลาสั้นๆ ในพื้นที่จำกัด จากปัญหาเส้นเขตแดนทั้งทางบกและทางทะเลได้ ทั้งนี้ก็มพูชาได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนพร้อมเร่งพัฒนากองทัพให้ได้มาตรฐาน โดยระบบอาวุธยังคงเป็นแบบพื้นฐานที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ปฏิบัติการ แต่มีการพัฒนาให้สมบูรณ์และทันสมัยมากขึ้น โดยมุ่งเน้นกำลังทางบกและทางทะเล เพื่อรักษาผลประโยชน์ตามแนวชายแดนและเขตทับซ้อนทางทะเล โดยจีนจะยังคงเป็นประเทศสนับสุนนหลัก ในขณะที่ยุทธโประณ์บางส่วนก็มพูชาอาจจะได้รับการสนับสุนนมาจากกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก โดยเฉพาะรถถังหลัก รถหุ้มเกราะลำเลียงพล และระบบป้องกันภัยทางอากาศ

การพัฒนาด้านการทหารของกองทัพก็มพูชามุ่งตอบสนองการป้องกันเขตแดนทางบก และสร้างความปลอดภัยทางทะเล เน้นการวางกำลังที่เข้มแข็งและมีขีดความสามารถรบได้อย่างต่อเนื่องแก่กำลังรบบริเวณชายแดน กองทัพก็มพูชาพยายามแก้ไขอุปสรรคในการเคลื่อนย้ายกำลังจากสภาพปฏิบัติการจากสภาพยานพาหนะที่เก่า และเสริมขีดความสามารถการรบที่พัฒนาการฝึกอาวุธและยุทธโประณ์สำหรับกำลังทางบก ซึ่งจีนยังคงเป็นประเทศหลักที่ขายอาวุธแก่ก็มพูชา โดยเฉพาะการพัฒนาาระบบอาวุธยิงสนับสุนนอาวุธป้องกันภัยทางอากาศและหน่วยรบพิเศษ หรือหน่วยต่อต้านการก่อการร้าย แนวโน้มระดับภัยคุกคามด้วยกำลังตามแบบอยู่บนระดับปานกลางและมีแนวโน้มที่จะใช้ดำเนินการไม่ตามแบบในการสนับสุนนการคุกคามตามแบบหากมีเหตุการณ์ที่นำไปสู่การใช้กำลัง

แนวโน้มกำลังรบ

ศักยภาพทางการทหารของก็มพูชา ถูกจัดอันดับขีดความสามารถทางการทหารอยู่ในอันดับที่ ๑๑๔ จาก ๑๓๓ ประเทศ ในสภาวะปัจจุบัน กองทัพก็มพูชามีงบประมาณทางทหารร้อยละ ๒ ของรายได้ประชาชาติ คิดเป็น ๖๖๙.๗ ล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี

กำลังทางบก ประกอบไปด้วย

มีการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลให้สูงขึ้น และประกอบด้วย อาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัย ซึ่งส่วนใหญ่จัดหาจากจีน เช่น รถถัง T-69 T-59 และ T-55 ประมาณ ๒๐๐ คัน ปืนใหญ่ขนาดต่างๆ และ Type-81 ประมาณ ๑๕ ชุดยิง

กำลังทางเรือ ประกอบไปด้วย

มีเรือเร็วโจมตีปืน ชั้น Shershen จำนวน ๒ ลำ ชั้น Stenka จำนวน ๔ ลำ และเรือตรวจการณ์ไกลฝั่ง P46C จำนวน ๔ ลำ และเรือตรวจการณ์ใกล้ฝั่ง P20C จำนวน ๓ ลำ และชั้น Zhuk จำนวน ๒ ลำ และเรือส่วนใหญ่มีเรือประจำเรืออยู่ด้วย

กำลังทางอากาศ ประกอบไปด้วย

กัมพูชาไม่มีเครื่องบินขับไล่/โจมตีใช้งาน มีเพียงเครื่องบินลำเลียงและ เฮลิคอปเตอร์ลำเลียง การกักจับ-ส่งบุคคลสำคัญและธุรการเท่านั้น

มาเลเซีย

มาเลเซียเสถียรภาพรัฐบาลมีแนวโน้มจะไม่มั่นคงเหมือนในอดีต แต่เศรษฐกิจจะเติบโตต่อไปจากการพึ่งพาเงินทุนและตลาดในตะวันออกกลาง การดำเนินนโยบายของมาเลเซียที่จะกระทบต่อไทย ได้แก่ นโยบายต่างประเทศ ที่ต้องการปกป้องผลประโยชน์ของพี่น้องมุสลิมและความพยายามมีบทบาทนำ ในการเรียกร้องความยุติธรรมให้แก่ชาวมุสลิมทั่วโลกซึ่งรวมถึงไทยในกรณี ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในขณะที่เดียวกันปัญหาบุคคลสองสัญชาติ และการที่พรรคฝ่ายค้านและกลุ่มศาสนาหัวรุนแรงมีอิทธิพลในพื้นที่ตอนเหนือ ของมาเลเซียที่ติดกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ทำให้กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง เข้าไปอาศัยเป็นฐานสนับสนุน ทั้งเป็นที่หลบซ่อน พักพิง วางแผน ฝึกอบรม และเผยแพร่ความคิด ซึ่งเป็นการยากที่ฝ่ายไทยจะแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดน ภาคใต้ได้ถ้าไม่ได้รับความร่วมมือจากมาเลเซีย

มาเลเซียมีความสัมพันธ์ที่ดีกับไทยในทุกกระดับและสามารถแบ่งปันผลประโยชน์ทางทะเลได้อย่างลงตัว ด้านความสัมพันธ์ในระดับ ผบ.หน่วย และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานรวมทั้งหน่วยกำลังตามแนวชายแดนมีความสัมพันธ์ที่ดีและได้ปฏิบัติงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มาเลเซียยังคงเข้มงวดในการรักษาความปลอดภัยตามแนวชายแดน เพื่อป้องกันการกระทำผิดกฎหมาย เช่น ผู้ก่อการร้าย สินค้าหนีภาษี แรงงานต่างชาติผิดกฎหมาย และการค้ายาเสพติด ดังนั้น โอกาสที่มาเลเซียจะใช้กำลังทหารรุกรานอธิปไตยของไทยจึงมีความเป็นไปได้น้อย ทั้งนี้ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองภายในของมาเลเซีย อาจส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดปัญหากับไทยขึ้นได้

อย่างไรก็ตาม จากการที่มาเลเซียสามารถพัฒนาศักยภาพด้านการทหารไปสู่ความทันสมัยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนากำลังทางเรือ ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีเจตนาที่ว่าจะเป็นภัยคุกคามต่อฝ่ายใด แต่อาจทำให้ความสมดุลด้านศักยภาพทางทหารในภูมิภาคเปลี่ยนแปลงไปในเชิงหวาดระแวงและนำไปสู่การแข่งขันการเพิ่มศักยภาพทางทหาร ทั้งนี้มาเลเซียมุ่งเน้นในการพัฒนากำลังทางเรือและทางอากาศ โดยได้มีการจัดหาเรือดำน้ำ หมูเรือฟริเกต ผูกบินรบ เอนกประสงค์ ฮ.ปราบเรือดำน้ำ และ เครื่องบินลาดตระเวน

แนวโน้มกำลังรบ

ประเทศมาเลเซียถูกจัดอันดับขีดความสามารถทางการทหารอยู่ในอันดับที่ ๓๓ จาก ๑๓๓ ประเทศ และอยู่ในอันดับที่ ๕ ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในสภาวะปัจจุบันกองทัพมาเลเซียมีงบประมาณทางทหารร้อยละ ๓.๗ ของรายได้ประชาชาติ คิดเป็น ๕ พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี

กำลังทางบก ประกอบไปด้วย

กองทัพมาเลเซียได้พัฒนาหลักนิยมใหม่โดยจะเพิ่มขีดความสามารถทั้งการรบในทุกรูปแบบ รวมถึงการแปรสภาพเป็นกำลังรบเคลื่อนที่เร็ว สำหรับยุทธโศภรณ์ที่สำคัญ ได้แก่ ถ.หลัก PT-91M ยานยนต์หุ้มเกราะแบบ ACV-300 ป. FH-70 ขนาด ๑๕๕ มม. ป. G-5 Mk3 ขนาด ๑๕๕ มม. เครื่องยิงจรวดหลายลำกล้องขนาด ๓๐๐ มม. Astros 2 ระบบอาวุธ ปกอ. Rapier และ Jernas

กำลังทางเรือ ประกอบไปด้วย

มีเรือรบที่สำคัญ ได้แก่ เรือดำน้ำชั้น Prime Minister จำนวน ๒ ลำ เรือดำน้ำชั้น Agosta A-70 จำนวน ๑ ลำ เรือฟริเกต F2000 BatchII จำนวน ๒ ลำ เรือคอร์เวต ชั้น Laksamana จำนวน ๔ ลำ และชั้น Kasturi จำนวน ๒ ลำ เรือตรวจการณ์ไกลฝั่ง OPV MEKO A 100 จำนวน ๒๗ ลำ และมีอาวุธปล่อยนำวิถีคือ Sea Wolf และ Exocet

กำลังทางอากาศ ประกอบไปด้วย

เครื่องบินรบที่สำคัญ คือ บ.Su-30 MKM จำนวน ๑๘ เครื่อง บ.F/A-18D จำนวน ๘ เครื่อง บ.MiG-29 จำนวน ๑๖ เครื่อง บ.MB-339 CM จำนวน ๘ เครื่อง บ.Hawk MK 108/208 จำนวน ๒๐ เครื่อง บ.Airbus A400M จำนวน ๔ เครื่อง จะมีการจัดหา ฮ.แบบ EC-725 จำนวน ๑๒ เครื่อง และเครื่องบินรบอื่นๆ เพิ่มเติม

เวียดนาม

เวียดนามกำลังพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการทหาร อาจนำมาซึ่งการแข่งขันทางเศรษฐกิจกับไทยในอนาคต โดยเวียดนามจะยังพยายามรักษาอิทธิพล และความสัมพันธ์พิเศษกับกัมพูชาและลาวไว้ ขณะที่ปัญหาขัดแย้งกับจีนในทะเลจีนใต้จะทำให้เวียดนามเร่งพัฒนากำลังทางเรือดำเนินนโยบายรุกทางการทูตเพื่อสร้างพันธมิตร และดึงประเทศมหาอำนาจอื่นเข้ามาคานอิทธิพลของจีนการเพิ่มศักยภาพกำลังทางเรือของเวียดนามดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลโดยเฉพาะในพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลกับไทย ทั้งนี้ เวียดนามได้จัดหาทุโธปกรณ์เพื่อพร้อมตอบโต้การขยายอิทธิพลของจีน โดยมีแผนสร้างกองทัพที่ทันสมัยในปี ๒๕๖๓ ให้สามารถรักษาผลประโยชน์ในอ่าวตังเกี๋ยและทะเลจีนใต้ได้ จึงได้พัฒนาขีดความสามารถทางเรือและทางอากาศนาวีเป็นหลัก ปัจจุบันกองทัพเรือเวียดนามได้ประจำการเรือดำน้ำจากรัสเซีย จำนวน ๖ ลำ เพื่อเป็นอาวุธทางยุทธศาสตร์ในการตอบโต้และป้องกันผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล

ด้านการทหารเวียดนามยังคงให้ความสำคัญต่อการป้องกันประเทศและการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ โดยเฉพาะการปกป้องเศรษฐกิจและการค้าทางทะเล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กองทัพเวียดนามเพิ่มการจัดหายุทธโศปกรณ์ทันสมัย เช่น เรือดำน้ำ โดยที่ผ่านมามีเวียดนามได้รับการสนับสนุนในการจัดตั้งหน่วยยามฝั่ง Coast Guard จากประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีทั้งประกอบด้วย เรือและอากาศยานลำเลียง เฮลิคอปเตอร์ เรือบรรทุกเฮลิคอปเตอร์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางทะเลให้กับเวียดนาม โดยเวียดนามยังคงวางน้ำหนักของการใช้กำลังทหารในกรณีของทะเลจีนใต้ ในสภาวะปัจจุบันกองทัพเวียดนามมีกำลังทางบกจำนวน ๑๓ กองพล ทหารราบ ๒ กองพลน้อย ยานเกราะ ๒ กรมรบพิเศษ มีงบประมาณทางทหารร้อยละ ๒.๓ ของรายได้ประชาชาติ คิดเป็น ๕ พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี

แนวโน้มกำลังรบ

ประเทศเวียดนามถูกจัดอันดับขีดความสามารถทางการทหารอยู่ในอันดับที่ ๑๖ จาก ๑๓๓ ประเทศ และอยู่ในอันดับที่ ๒ ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในสภาวะปัจจุบันกองทัพเวียดนามมีงบประมาณทางทหารร้อยละ ๒.๓ ของรายได้ประชาชาติ คิดเป็น ๕ พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี

กำลังทางบก ประกอบไปด้วย

แม้มีนโยบายปรับลดกำลังพล แต่ยังคงให้กำลังทางบกเป็นหน่วยขนาดใหญ่วางกำลังเผชิญหน้ากับจีน มีการจัดหา ถ.T-72 จำนวน ๑๕๐ คัน และ ถ.T-54/55 จำนวนหนึ่งเพื่อเสริมสภาพความพร้อม

กำลังทางเรือ ประกอบไปด้วย

กองทัพเวียดนามมีการจัดหาเรือประเภทต่างๆ ประมาณ ๓๐-๔๐ ลำ รวมทั้งได้สั่งซื้อเรือดำน้ำชั้น kilo จำนวน ๖ ลำ เรือฟริเกต ชั้น Gepard จำนวน ๒ ลำ จากรัสเซีย

กำลังทางอากาศ ประกอบไปด้วย

มีการจัดหาเครื่องบินรบที่ทันสมัยและใช้ปฏิบัติการทางทะเลได้คือ บ.Su-30 MK2 จำนวน ๒๔ เครื่อง รวมทั้ง บ.Su-30 MK2 จำนวน ๒๔ เครื่อง บ.Su-27 จำนวน ๑๑ เครื่อง บ.Su-22 จำนวน ๗๘ เครื่อง และ บ.MiG-21 จำนวน ๑๔๑ เครื่อง

ไทย

ปัจจุบันสถานการณ์ความมั่นคงมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ด้านการทหารจึงเป็นกลไกสำคัญในการปกป้องผลประโยชน์ของชาติ ทั้งนี้ ความจำเป็นทางด้านยุทธศาสตร์จึงถือเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่ไม่ปฏิเสธไม่ได้ต่อการที่ ผู้นำทางทหารจะนำไปใช้พัฒนาทั้งทางด้านยุทธการ และยุทธวิธีให้สามารถรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบต่างๆ ทั้งในระดับโลก ภูมิภาค และภายในประเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขีดความสามารถกำลังทางบกของไทย หากทำการสำรวจ ขีดความสามารถกำลังรบของไทย พบว่า ประเทศไทยมีประชากรราว ๖๗ ล้านคน มีกำลังคนที่สามารถประจำการได้ราว ๓๕ ล้านคน มีกำลังคนที่สามารถเป็นทหารราว ๒๗ ล้านคน มีทหารพร้อมรบ ๓๑๐,๐๐๐ นาย และมีกองกำลังเสริม ๒๔๕,๐๐๐ นาย ส่วนยุทธโศปกรณ์ทางบกนั้นประเทศไทยมีรถถัง ๗๒๒ คัน รถรบหุ้มเกราะสายพาน ๒,๖๑๔ คัน ปืนใหญ่อัตตาจร ๒๖ ลำ ปืนใหญ่พวง ๖๕๕ ลำ และระบบจรวดหลายลำกล้อง ๑๓ ลำ^๕

ขีดความสามารถกำลังทางเรือของไทย^๖ โดยประเทศไทยถูกจัดอันดับ ขีดความสามารถทางการทหาร พบว่ามีเรือบรรทุกเครื่องบิน จำนวน ๑ ลำ เรือฟริเกต จำนวน ๘ ลำ เรือคอร์เวต จำนวน ๗ ลำ เรือลาดตระเวน จำนวน ๓๒ ลำ เรือเก็บทุ่นระเบิด จำนวน ๗ ลำ ส่วนกำลังอำนาจทางทะเลด้านอื่นๆ

^๕ http://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=thailand

^๖ http://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=thailand

ประกอบไปด้วย ปริมาณก๊าซธรรมชาติ (ปิโตรเลียม) มีกำลังการผลิตได้ 232,900 bbl/dy และมีความต้องการใช้ 1,005,000 bbl/dy โดยมีปริมาณพลังงานสำรอง 400,000,000 bbl เรือพาณิชย์นาวี จำนวน ๓๖๓ ลำ และท่าเรือ ๕ แห่ง

ขีดความสามารถกำลังทางอากาศของไทย ประกอบด้วยอากาศยานที่ประจำการทั้งหมดจำนวนทั้งสิ้น ๕๕๕ ลำ เป็นเครื่องบินขับไล่ (Fighter Aircraft) จำนวน ๗๖ ลำ เครื่องบินโจมตี (Attack Aircraft) จำนวน ๙๕ ลำ เครื่องบินลำเลียง (Transport Aircraft) จำนวน ๓๒๗ ลำ เครื่องบินฝึก (Trainer Aircraft) จำนวน ๑๕๔ ลำ เฮลิคอปเตอร์ (Helicopter Strength) จำนวนทั้งสิ้น ๒๙๔ ลำ และเฮลิคอปเตอร์แบบโจมตี (Attack Helicopters) จำนวน ๗ ลำ^๗

กล่าวโดยสรุป จากสภาพการณ์พัฒนากองทัพของประเทศเพื่อนบ้าน ถึงแม้จะไม่มีสถานการณ์ใดที่น่ากังวล แต่ทั้งนี้ในส่วนของไทยควรมีการจัดเตรียมกำลังให้มีความพร้อมอยู่เสมอ การเสริมสร้าง พัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรทางทหารทั้งหมดให้กองทัพสามารถพึ่งตนเองได้ และมีความพร้อมในการใช้กำลังเพื่อป้องปราม แก้ไข และสามารถยุติปัญหาความขัดแย้ง โดยเน้นมาตรการด้านการข่าวในเชิงลึกอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีระบบแจ้งเตือนและเฝ้าตรวจระวังกับทุกสถานการณ์ทั้งในยามปกติและยามสงคราม รวมทั้งยึดมั่นในหลักการมีกำลังรบเพื่อป้องกันตนเองและใช้หน่วยที่มีความคล่องตัวเพื่อเคลื่อนที่สำหรับการคลี่คลายสถานการณ์ในขั้นต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

^๗ Global Firepower. (2017). Southeast Asian Powers Ranked by Military Strength Ranking. Online. 19 July 2017. Available from <http://www.globalfirepower.com/countries-listing-southeast-asia.asp>

ตารางที่ ๑ งบประมาณทางการทหารในแต่ละปีของประเทศในระดับภูมิภาค
 *** หน่วย : ร้อยล้านดอลลาร์สหรัฐ ***

ปี ประเทศ	ปี									
	๒๐๐๗	๒๐๐๘	๒๐๐๙	๒๐๑๐	๒๐๑๑	๒๐๑๒	๒๐๑๓	๒๐๑๔	๒๐๑๕	๒๐๑๖
บรูไน	๓๗๕	๓๘๗	๓๘๐	๓๙๖	๓๘๑	๓๗๓	๓๗๓	๔๘๔	๔๒๔	๔๐๓
กัมพูชา	๑๒๐	๑๐๐.๐	๑๗๐	๒๐๓	๒๑๔	๒๓๓	๒๕๓	๒๗๙	๓๘๑.๓	๓๗๐
อินโดนีเซีย	๓๖๕๙	๓๔๑๓	๓๕๖๗	๔๑๘๙	๔๘๐๒	๕๕๑๔	๗๔๑๓	๖๕๓๑	๗๖๓๙	๘๑๘๓
สปป.ลาว	๒๕.๑	๒๓.๓	๑๙.๕	๑๙.๖	๒๑.๙	๒๒.๔	๒๓.๑	-	-	-
มาเลเซีย	๔๒๕๒	๔๓๔๙	๔๑๐๕	๓๕๘๖	๔๐๑๙	๓๘๓๓	๔๑๗๗	๔๒๐๘	๔๕๓๒	๔๑๖๙
เมียนมา	-	-	-	-	-	๒๙๖๙	๓๒๖๙	๓๒๗๖	๒๕๕๒	-
ฟิลิปปินส์	๒๘๐๙	๒๘๑๐	๒๗๐๒	๒๘๓๘	๒๘๘๖	๒๙๒๖	๓๓๒๖	๓๐๗๑	๓๓๓๖	๓๘๙๙
สิงคโปร์	๘๙๑๑	๘๙๘๑	๙๒๘๑	๙๑๐๔	๘๗๗๙	๘๕๗๘	๘๕๔๙	๘๘๐๐	๙๓๙๔	๙๙๕๙
ไทย	๔๒๓๐	๔๙๐๘	๕๔๗๕	๕๐๖๖	๕๒๑๘	๕๑๔๓	๕๓๔๖	๕๓๘๕	๕๗๓๓	๕๘๘๐
เวียดนาม	๒๗๕๓	๒๗๑๒	๒๙๗๙	๓๓๒๒	๓๑๐๑	๓๖๑๑	๓๗๗๖	๔๑๘๔	๔๕๖๓	๕๐๑๗

ที่มา: Military expenditure by country, SIPRI ๒๐๑๗ อ้างถึงใน เรือโทหญิง นันทิยา ทองคนารักษ์ ; เอกสารศึกษาเฉพาะกรณี : ยุทธศาสตร์และการพัฒนาขีดความสามารถกำลังทางเรือ ๒๕๖๐ หน้า ๑๕

และจากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าในห้วง ๑๐ ปีหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งประเทศไทยมีงบประมาณทางการทหารเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งบ่งบอกถึงการพัฒนาขีดความสามารถทางการทหารของแต่ละประเทศในภูมิภาค เมื่อพิจารณาจากข้อมูลของสถาบันวิจัยสันติภาพนานาชาติสต็อกโฮล์ม (Stockholm International Peace Research Institute - SIPRI)^๘ ดังตารางที่ ๑

^๘ Stockholm International Peace Research Institute. <https://www.sipri.org/databases/milex/sources-and-methods>.

สภาวะแวดล้อมความมั่นคงในระดับภายในประเทศ ^{๙๙,๑๐}

ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงภายในประเทศ มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดภาพในอนาคตที่ต้องเผชิญ และกองทัพไทยจะต้องปรับตัวให้เท่าทันต่อภัยคุกคามตามแบบ (Traditional Threats) และไม่ตามแบบ (Non - Traditional Threats) ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

» การสร้างแนวความคิดปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ

การเมืองของประเทศไทยประสบปัญหาโดยตลอดในห้วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นความแตกแยกทางความคิดของกลุ่มการเมือง ส่งผลให้เกิดความแตกแยกทางความคิดของกลุ่มคนในชาติ ทำให้ขาดเสถียรภาพ สาเหตุที่นำไปสู่ความแตกแยกทางความคิดดังกล่าวเกิดจากหลายปัจจัย คือ ความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยกับคนจน ปัญหาคอร์รัปชัน การขาดระบบยุติธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ปัญหาประเด็นการเมืองที่จะเป็นประเด็นท้าทายประเทศไทยในอนาคต คือ การสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง การต่อต้านการคอร์รัปชัน การสร้างธรรมาภิบาลและความโปร่งใส การพัฒนาระบบราชการให้สามารถดำเนินการบูรณาการแผนงาน โครงการ และงบประมาณ ร่วมกับการเร่งปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

» ปัญหาความไม่สงบใน จชต.

ในห้วงระยะเวลาที่ผ่านมาทุกรัฐบาลมีความพยายามแก้ปัญหาความไม่สงบใน จชต. ด้วยการปรับทั้งในเรื่องของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ตลอดจนแนวความคิดและการดำเนินงานต่างๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และ

^{๙๙} ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ๒๕๖๐. สรุปผลการเดินทางลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ ๕ - ๙ มิ.ย.๖๐ จ.นครศรีธรรมราช จ.สงขลา และ จ.สุราษฎร์ธานี. เอกสารอัดสำเนา

^{๑๐} ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ๒๕๖๐. สรุปผลการเดินทางลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ ๒๗ ก.พ. - ๒ มี.ค.๖๐ ณ จ.นครราชสีมา จ.สุรินทร์ จ.อุดรธานี และ จ.หนองคาย. เอกสารอัดสำเนา

เกิดประสิทธิผลสูงสุดโดยใช้แนวทางสันติวิธี อย่างไรก็ตามปัญหาความไม่สงบใน จชต. สลับซับซ้อนโดยมีปัญห่อื่นแทรกซ้อนรวมอยู่ด้วย เช่น ปัญหายาเสพติด การค้ามนุษย์ การค้าสินค้าและน้ำมันเถื่อน ธุรกิจผิดกฎหมายต่างๆ ตลอดจนปัญหาการแทรกแซงจากองค์กรภาคประชาสังคมทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งจะต้องได้รับการสนับสนุนข้อมูลเชิงลึกและความร่วมมือจากประเทศเพื่อนบ้านหรือมิตรประเทศเป็นต้น อย่างไรก็ตามในห้วงเวลาที่ผ่านมามีการดำเนินการแก้ไขปัญหาของภาครัฐได้ดำเนินการอย่างมีทิศทางและประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง หากแต่แนวทางในการต่อสู้ของฝ่ายตรงข้ามได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อชิงความริเริ่มตลอดเวลา ปัจจุบันได้นำสตรี เด็ก เยาวชน นักเรียน และนักศึกษาเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนมากขึ้นโดยเฉพาะการรณรงค์ให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่ในเรื่องการกำหนดจิตใจตนเองควบคู่ไปกับการปฏิบัติการแบบกองโจรหรือการปฏิบัติการแบบทหารกดดันเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์คือการปกครองตนเองรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ทั้งนี้ทางรัฐบาลได้มีการปรับรูปแบบและวิธีการ รวมทั้งมีการประสานการทำงานและการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาคมโลกโดยเฉพาะโลกมุสลิมให้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงความตั้งใจจริงในการแก้ไขปัญหาและแก้ไขข้อกล่าวหาต่างๆ ที่ถูกให้ร้ายโดยกลุ่มแนวร่วมของขบวนการก่อความไม่สงบใน จชต. ตลอดระยะเวลานับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ปล้นปืนเมื่อปี ๒๕๔๗ ที่ผ่านมาทางฝ่ายรัฐก็ได้มีการปรับรูปแบบแนวทางเพื่อให้แก้ปัญหาได้อย่างตรงจุดมากขึ้นจนกระทั่งปัจจุบันได้ยึดแนวทางสันติวิธีตามนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๗ ซึ่งเน้นเปิดพื้นที่ให้กับประชาชนทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา อันจะนำไปสู่กระบวนการพูดคุยสันติภาพต่อไป

» ปัญหาภัยคุกคามด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

การปฏิวัติเทคโนโลยี (Technology Revolution) ทำให้โลกมีการติดต่อใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ทำให้เกิดรูปแบบการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การเกิด Creative Economy (การใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้และข้อมูลสำหรับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และวัฒนธรรม) Digital Economy (การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม) การขนส่งแบบใหม่ที่มีความสะดวก รวดเร็ว ลดพลังงานสิ้นเปลือง และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ในอนาคต แนวโน้มของนวัตกรรมในศตวรรษหน้า จะมีลักษณะของการหลอมรวมเทคโนโลยีด้านต่างๆ โดยเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของเทคโนโลยีอื่นๆ เช่น เทคโนโลยีการป้องกันและลดผลกระทบจากภาวะโลกร้อน เทคโนโลยีที่ช่วยในการเข้าถึง การจัดหา การเก็บรักษา การซ่อมแซม และการส่งตรวจรักษาทรัพยากรที่มาอยู่อย่างจำกัด การใช้หุ่นยนต์ทำงานแทนมนุษย์ในภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งเทคโนโลยีทางการแพทย์ และการทหาร เป็นต้น

ในอนาคตแนวโน้มภัยคุกคามด้านเทคโนโลยีสารสนเทศหรือภัยคุกคามทางไซเบอร์ ที่จะเกิดขึ้นและมีผลต่อความมั่นคงของประเทศ ได้แก่ การโจมตีระบบป้องกันประเทศ ระบบธนาคาร ระบบควบคุมการขนส่ง การจราจรหรือสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ เช่น ไฟฟ้า ประปา รวมทั้งการโจรกรรมข้อมูลสำคัญต่างๆ ซึ่งหากไม่มีการเตรียมการรองรับสถานการณ์หรือแนวทางการแก้ไขที่ดีพอจะมีผลกระทบหรือผลเสียหายเป็นวงกว้าง

» สภาวะแวดล้อมอื่นๆ

ปัญหาประชากรสูงวัย ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะเป็นสังคมผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นแนวโน้มของโลก ทั้งนี้เมื่อปี ๒๕๔๘ ประเทศไทยมีกลุ่มผู้สูงอายุ (อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป) เพียง ๖ ล้านคน แต่คาดว่าจะเพิ่มเป็น ๑๙ ล้านคน ในปี ๒๕๗๘ หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๕ ของประชากรทั้งหมด ซึ่งจัดว่าเป็นประเทศ

ที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ประเด็นท้าทายที่จะติดตามมา คือ ประชากรวัยแรงงานลดลง ทำให้เกิดปัญหาแรงงาน ภาครัฐ และภาคครัวเรือน จะมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านสวัสดิการ และค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ในด้านความมั่นคง การเรียกเกณฑ์ทหารเข้าเป็นทหารกองประจำการก็อาจจะได้รับผลกระทบจากกรณีปัญหาประชากรสูงวัย

ปัญหาภาวะโลกร้อน ในอนาคตจะส่งผลกระทบกลายเป็นปัญหาใหญ่ที่ทำให้เกิดพิบัติภัยทางธรรมชาติและปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ขนาดใหญ่ที่ไม่เคยเกิดขึ้นได้ อาทิ ปัญหาแผ่นดินไหว ปัญหาน้ำท่วมแผ่นดินถล่ม ปัญหามลพิษ ปัญหาภัยแล้ง หรือปัญหาพิบัติ ภัยคลื่นยักษ์สึนามิ ที่มีโอกาสเกิดขึ้นอีกก็เป็นได้ ทั้งนี้ปัญหาส่วนใหญ่เกิดมาจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โดยดูได้จากการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าที่ยังคงเกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง เป็นต้น

ปัญหาโรคระบาดร้ายแรง ทั้งโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นเป็นระยะในช่วง ๒๐ ปีข้างหน้า เนื่องจากในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมาได้เกิดโรคระบาดร้ายแรงที่สร้างความเสียหายแก่ชีวิตในหลายประเทศ นับตั้งแต่เกิดโรคระบาดซาร์ส (SARS) ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๔๕ - ๒๕๔๖ ทางตอนใต้ของประเทศจีนและฮ่องกง ทำให้มีผู้เสียชีวิต ๗๗๕ ราย การระบาดของโรคไข้หวัดนก (Bird Flu) ทั่วเอเชียเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๖ โรคไข้หวัดหมู (Swine Flu) เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๒ - ๒๕๕๓ โรคติดเชื้อทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (Middle East Respiratory Syndrome Coronavirus) ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๕๕ ในตะวันออกกลาง และโรคอีโบลา (Ebola) ซึ่งเกิดจากเชื้อไวรัส Ebola จากสัตว์และเริ่มระบาดเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๗ ในประเทศแอฟริกาบางประเทศ เป็นต้น

ปัญหายาเสพติด ปัจจุบันสถานการณ์ยาเสพติดมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของยาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่ออย่างต่อไปยังปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหา

การทำลายศักยภาพของประชากร ประเทศไทยต้องเผชิญกับการลักลอบค้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านโดยเป็นประเทศทางผ่านและประเทศปลายทาง โดยพื้นที่ชายแดนภาคเหนือและพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือถือเป็นพื้นที่สำคัญในการลำเลียงยาเสพติดจากหลายแหล่งผลิตทั้งในและนอกภูมิภาค ทำให้การจับกุมกระทำได้ยากขึ้น เนื่องจากลักษณะเฉพาะตัวของการจัดองค์กร รูปแบบและวิธีการค้ายาเสพติดมีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ

ตารางที่ ๒ ประเด็นสำคัญจากการตรวจสอบสถานะแวดล้อมในระดับโลก ภูมิภาค และภายในประเทศ

ระดับ	ประเด็นสำคัญ
สถานะแวดล้อม ความมั่นคงใน ระดับโลก	๑. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทางเมืองโลก ของประเทศมหาอำนาจที่ยังคงมีอิทธิพลสำคัญและส่งผลกระทบต่อเชิงลบต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างต่อเนื่อง ๒. องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย ทั้งที่เป็นอาชญากรรมในประเทศและอาชญากรรมข้ามชาติ เช่น การค้ายาเสพติด ผิดผิดและค้า เอกสารปลอม ลักลอบนำคนเข้าเมืองผิดกฎหมาย ค้ามนุษย์ ค้าอาวุธ ฯลฯ ๓. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลกของประเทศมหาอำนาจ หลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้นำของประเทศมหาอำนาจต่างๆ โดยเฉพาะสหรัฐฯ ซึ่งถือเป็นการส่งสัญญาณถึงการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่ออย่างรอบด้าน โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจโลก ๔. เทคโนโลยีเปลี่ยนโลก ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคมในหลายๆ ด้าน เป็นทั้งเครื่องมือที่ผลักดันให้ระบบเศรษฐกิจมีการพัฒนา รวมถึงเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำรงชีวิตของมนุษย์ ๕. ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ผลกระทบอาจถึงขั้นหายนะต่อชีวิตมนุษย์และความต่อเนื่องในการพัฒนาเศรษฐกิจ
สถานะแวดล้อม ความมั่นคงใน ระดับภูมิภาค	๑. ความมั่นคงทางทะเล : การแย่งชิงทรัพยากรทางเศรษฐกิจ ที่บางประเทศต่างอ้างสิทธิ์ในการครอบครองสิทธิ์ในพื้นที่ ที่จะทำให้ได้รับผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีมูลค่ามหาศาล ๒. ความท้าทายจากประวัติศาสตร์ที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้ง โดยเฉพาะปัญหาเส้นเขตแดนที่ยังไม่มีความชัดเจน และการรักษาผลประโยชน์ของประเทศในพื้นที่ทับซ้อนทั้งทางบกและทางทะเล ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและการบั่นทอนความสัมพันธ์ระหว่างกัน ๓. ไอเอสกับการเคลื่อนตัวสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลุ่มไอเอสไม่ได้มีกลยุทธ์เพียงต่อสู้เพื่อป้องกันฐานที่มั่นของตน แต่ยังต้องการขยายเครือข่ายไปยังกลุ่มต่างๆ ทั่วโลก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ๔. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและการพาณิชย์ การผลิตและค้าสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเป็นปัญหาที่สำคัญและสร้างความเสียหายเป็นอย่างมาก

ตารางที่ ๒ ประเด็นสำคัญจากการตรวจสอบภาวะแวดล้อมในระดับโลก ภูมิภาค และภายในประเทศ

ระดับ	ประเด็นสำคัญ
	๕. ปัญหาผู้อพยพชาวโรฮิงญา วิกฤติด้านการพัฒนา สิทธิมนุษยชน และความมั่นคง ปัญหาความขัดแย้งในรัฐยะไข่เป็นตัวอย่างของวิกฤติที่ร้ายแรง ๓ ด้าน ได้แก่ คือ วิกฤติการพัฒนา วิกฤติด้านสิทธิมนุษยชน และวิกฤติด้านความมั่นคง ๖. ชัดความสามารถทางทหารในภูมิภาคที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย (กำลังรบเปรียบเทียบ)
สภาวะแวดล้อม ความมั่นคงในระดับภายในประเทศ	๑. การสร้างแนวความคิดปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ ส่งผลให้เกิดความแตกแยกทางความคิดของกลุ่มคนในชาติ ทำให้ขาดเสถียรภาพ ๒. ปัญหาความไม่สงบใน จชต. ปัจจุบันทางรัฐบาลได้มีการปรับรูปแบบและวิธีการ รวมทั้งมีการประสานการทำงานและการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น ๓. ปัญหาภัยคุกคามด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในอนาคตแนวโน้มภัยคุกคามด้านเทคโนโลยีสารสนเทศหรือภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่จะเกิดขึ้นและมีผลต่อความมั่นคงของประเทศ ได้แก่ การโจมตีระบบป้องกันประเทศ ระบบธนาคาร ระบบควบคุมการขนส่ง เป็นต้น ๔. สภาวะแวดล้อมอื่นๆ เช่น ปัญหาประชากรสูงวัย ปัญหาภาวะโลกร้อน ปัญหาโรคระบาดร้ายแรง และปัญหาอาชญากรรม

จากประเด็นสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น พบว่าการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและความผันผวนของโลกมีมากขึ้น เมื่อเทียบกับอดีตที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็นด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง และทวีความถี่มากขึ้น สถานการณ์การก่อการร้าย และวิกฤติการณ์ความร้ายแรงด้านต่างๆ ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม แทบทุกประเทศทั่วโลก อีกทั้งประเทศไทย ก็ประสบกับการเปลี่ยนแปลงไม่น้อย ซึ่งประเทศไทยประสบวิกฤติเศรษฐกิจ และวิกฤติทางการเมืองมาโดยตลอด ภาวะเศรษฐกิจ

ที่อยู่ในภาวะข้าวยากมากแพง อัตราความเจริญทางเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอน
ขึ้นๆ ลงๆ อัตราเงินเฟ้อ และอัตราการว่างงานอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง
นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่นๆ อีก อาทิ ปัญหายาเสพติด รวมไปถึงปัญหา
ความขัดแย้งทางการเมือง จากสถานการณ์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ
ที่กำลังเกิดขึ้นในช่วงการเปลี่ยนผ่านรัฐบาลและสถานการณ์ด้านต่างๆ จึงเป็น
เรื่องที่ประชาชนทุกภาคส่วน ควรให้ความสำคัญและความสนใจ ควรตระหนัก
และรับรู้ว่า ต้องมีการปรับตัว เปลี่ยนแปลง และปรับปรุงในด้านต่างๆ ทั้งใน
ระดับปัจเจกบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับองค์กร ระดับสังคมและประเทศชาติ
ที่นับเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนผลกระทบในด้านต่างๆ ที่อาจส่งผล
ต่อความมั่นคงประเทศ และเสถียรภาพของไทยโดยรวม นอกจากนี้ อาจกล่าว
ได้ว่านอกจากภัยคุกคามตามแบบเป็นเรื่องของการทหารแล้ว ภัยคุกคาม
ไม่ตามแบบก็ถือว่าเป็นงานสำคัญอีกสิ่งหนึ่งเช่นกันที่ทหารเข้าไปเกี่ยวข้องมาก
ในปัจจุบัน ทำให้กองทัพต้องพัฒนากำลังพล ยุทธโศปกรณ์ และหลักนิยมให้มี
ประสิทธิภาพ มีความพร้อมตรงตามความต้องการกับภารกิจที่จะต้องเข้าไป
เกี่ยวข้องในอนาคตข้างหน้าให้ได้อย่างแท้จริง และสิ่งสำคัญคือ กองทัพต้องมี
ศักยภาพในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ ๔

สภาวะแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อ
ยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี
(พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)

ส่วนที่ ๔

สภาวะแวดล้อมที่ส่งผลต่อยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

ยุทธศาสตร์ทหาร เปรียบได้ว่าเป็นศิลป์และศาสตร์ในการประสานเรื่องของการเตรียมกำลัง การวางกำลัง และการใช้กำลังทหาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านความมั่นคงของชาติ หรือเป็นการพัฒนาและการใช้เครื่องมือกำลังอำนาจของชาติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านความมั่นคงแห่งชาติ

จากการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมความมั่นคงทั่วไปและยุทธศาสตร์และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ทหารในส่วนที่ ๒ และ ๓ ที่ผ่านมา เป็นการดำเนินการโดยใช้กรอบการวิเคราะห์ ตามแนวโน้มของโลกที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และมีผลกระทบต่อข้อกำหนดยุทธศาสตร์ของกองทัพไทย ซึ่งเป็นทั้งปัจจัยจากภายนอกและปัจจัยภายใน โดยจะมีผลทำให้กองทัพไทยต้องปรับยุทธศาสตร์ให้สามารถดำเนินตอบสนองต่อสถานการณ์และภัยคุกคามต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นถึงผลกระทบเฉพาะด้านความมั่นคงของชาติ ดังนั้นจึงพบว่า สภาวะแวดล้อมที่ส่งผลต่อยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)^{๑๑} จากการใช้กรอบ DIME วิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ซึ่งประกอบด้วยโอกาสและความท้าทาย และ 7S วิเคราะห์ปัจจัยภายใน ซึ่งประกอบด้วยจุดแข็งและจุดอ่อน ดังต่อไปนี้

^{๑๑} เดชาธร สุขแสง. ๒๕๖๐. ร่างยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เรื่อง “ภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์ต่อทิศทางความมั่นคงของไทยในอีก ๒ ทศวรรษข้างหน้า”. เอกสารอัดสำเนา

► การใช้กรอบ DIME วิเคราะห์ปัจจัยภายนอก มีประเด็นดังต่อไปนี้

ด้านการเมืองและการทูต D (Diplomacy & Politics)

(๑) การเมืองระหว่างประเทศที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือด้านความมั่นคง

ในห้วงที่ผ่านมาการแข่งขันในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศและกลุ่มประเทศขยายขอบเขตมากขึ้นในทุกภูมิภาค โดยสหรัฐฯ ที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นมหาอำนาจอันดับหนึ่งของโลก ได้ถูกท้าทายจากประเทศมหาอำนาจหลายประเทศทั้งรัสเซียและจีน จนขยายกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นประเด็นที่ทุกประเทศให้ความสำคัญและเล็งเห็นถึงผลกระทบที่อาจตามมาทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อการเปลี่ยนแปลงโลกอย่างต่อเนื่องและทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร สังคมจิตวิทยา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พลังงาน และสิ่งแวดล้อม พร้อมๆ กับสภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เกิดจากความร่วมมือของประเทศต่างๆ จึงกลายเป็นกลไกสำคัญต่อการนำพาเศรษฐกิจให้เจริญรุ่งเรือง รวมถึงการร่วมมือระหว่างประเทศในมิติอื่นๆ ที่เพิ่มมากขึ้น จะเป็นกลไกที่จะลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้

(๒) บทบาทของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน : การกระชับความสัมพันธ์ในมิติต่างๆ

ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ โดยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในองค์การระหว่างประเทศมากมาย ประเทศไทยเป็นพันธมิตรกับประเทศมหาอำนาจที่สำคัญทุกประเทศ และยังสามารถกระชับความสัมพันธ์กับประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การค้า การธนาคาร การเมือง และ

ด้านวัฒนธรรม นอกจากนี้ ประเทศไทยยังให้ความร่วมมือกับองค์การท้องถิ่นในระดับภูมิภาค อาทิ องค์การว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรป อย่างไรก็ตาม การส่งกำลังทหารเข้าไปปฏิบัติภารกิจหรือเข้าไปช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านยังเป็นการปฏิบัติทางทหารอย่างโดดเดี่ยวไม่มียุทธศาสตร์เชิงระบบที่สัมพันธ์กับพลังอำนาจอื่นๆ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านถึงแม้จะเป็นไปได้ด้วยดีในระดับรัฐบาล แต่ก็ยังประสบปัญหาในหลายด้าน เช่น ความขัดแย้งด้านเขตแดน ปัญหาชนกลุ่มน้อย ปัญหายาเสพติด ปัญหาการก่อความไม่สงบ เป็นต้น ทุกปัญหายังอยู่ในระดับที่สามารถควบคุมและแก้ไขได้ ทั้งในแนวทางการการทูต และการประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคงในระดับพื้นที่และระดับประเทศ ซึ่งควรพัฒนาบุคลากรด้านความมั่นคงให้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในระบบของโครงสร้างในระดับนานาชาติและในระดับภูมิภาคนั้น ประเทศไทยจัดได้ว่ามีความเข้มแข็งและมั่นคง

(๓) ยุทธศาสตร์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจ
ด้านความมั่นคง

สถานการณ์และสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงของโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง อาจเป็นชนวนเหตุให้เกิดความขัดแย้งและอาจลุกลามไปสู่ความขัดแย้งในอนาคตได้ ดังนั้นการเตรียมการปฏิบัติการทางทหารในอนาคตจึงเป็นสิ่งสำคัญและเป็นหลักประกันความเสี่ยงในด้านความมั่นคงหลักการ ยุทธศาสตร์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการที่มีอยู่ จึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือ และเป็นตัวกำหนดความรับผิดชอบของงานด้านความมั่นคงในแต่ละฝ่ายให้ปฏิบัติการกิจจนบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้พร้อมรับสถานการณ์และสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

ด้านข้อมูลข่าวสาร I (Information)

(๑) ความเจริญทางเทคโนโลยี : การใช้นวัตกรรมทางทหาร ระบบสารสนเทศพื้นฐานที่สำคัญในปัจจุบัน มีการพัฒนาระบบควบคุมโดยใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์มีการเชื่อมต่อระหว่างหน่วยให้ผลิต ให้บริการ และควบคุมมีความเสี่ยงต่อการถูกโจมตีทางไซเบอร์ ในส่วนของกองทัพเริ่มมีการพัฒนาใช้ระบบการสื่อสาร การควบคุมบังคับบัญชา ระบบฐานข้อมูล ในขณะที่เดียวกันการพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัยโดยเฉพาะด้านบุคลากรที่อาจจะไม่ทันต่อการพัฒนาที่เกิดขึ้น ทำให้มีความเสี่ยงมากขึ้นจากการโจมตีผ่านระบบเครือข่ายและจากการเจาะเข้าระบบเพื่อขยายผลจากข้อมูลของกองทัพ ข้อมูลความลับทางทหาร จึงมีความเสี่ยงที่จะถูกเผยแพร่สร้างความเสียหายกับกองทัพ ด้วยการใช้งานอุปกรณ์ต่างๆ ที่เชื่อมต่อกันได้มากขึ้น

โดยเฉพาะการปฏิบัติการของกองทัพอาจต้องอาศัยนวัตกรรมที่จะขับเคลื่อนกองทัพให้มากขึ้น เพื่อรองรับภารกิจที่มีภัยคุกคามที่หลากหลาย โดยจากระบบการฝึกศึกษาและวิจัยพัฒนาที่มีศักยภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในการปฏิบัติการ และสอดคล้องกับสถานการณ์สภาพแวดล้อม ในอนาคตได้อย่างเหมาะสมกับรูปแบบของกองทัพ

ด้านการทหาร M (Military)

(๑) การปรับบทบาทกำลังทหารเพื่อการเผชิญต่อภัยคุกคามรูปแบบต่างๆ เมื่อการเผชิญหน้าหรือความขัดแย้งระหว่างรัฐมีแนวโน้มลดระดับลง รัฐต่างๆ ได้เผชิญกับความท้าทายด้านความมั่นคงจากภัยคุกคามรูปแบบต่างๆ จากสภาพความเป็นจริงดังกล่าวกำลังทหารในหลายประเทศได้รับมอบภารกิจให้จัดกำลังเข้าปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาที่ไม่ใช่ภารกิจการรบเพิ่มมากขึ้น (Non War Military Operations) กำลังทหารกลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดและได้รับการพัฒนามากที่สุดเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว รวมทั้งรัฐบาลในประเทศ

เหล่านั้ก็พบว่าหน่วยงานภาคพลเรือนยังไม่สามารถที่จะเข้าไปจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตาม การใช้กำลังทหารเข้าแก้ปัญหาต่างๆ ทั้งหมดของภัยคุกคามรูปแบบต่างๆ อาจเป็นความท้าทายต่อความพร้อมรบของกำลังทหารในการป้องกันประเทศ กำลังทหารสามารถปฏิบัติภารกิจเผชิญภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้เพียงบางประเภทเท่านั้น รวมทั้งอาจใช้กำลังทหารในลักษณะการเป็นหน่วยนำเข้าไปปฏิบัติการ หรือเป็นหน่วยให้การสนับสนุนองค์กรอื่นๆ ในห้วงเวลาหนึ่งได้ตามลักษณะของภารกิจเท่านั้น เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้ายสากล เป็นต้น

ด้านเศรษฐกิจ E (Economics)

(๑) งบประมาณด้านความมั่นคง : ความสอดคล้องของการเจริญเติบโต

ทางเศรษฐกิจ

ตั้งแต่ประเทศประสบกับภาวะวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจงบประมาณกระทรวงกลาโหมได้ถูกปรับลดลงมา ซึ่งเป็นห้วงเวลาที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนและต่อเนื่องในการที่จะทุ่มเททรัพยากรของประเทศที่ลงไปเพื่อการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ

ผลกระทบจากข้อจำกัดด้านงบประมาณดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อการพัฒนากองทัพลดลง การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อเสริมสร้างกำลังกองทัพไม่เป็นไปตามแผนเสริมสร้างกำลังกองทัพตามที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจส่งผลให้ศักยภาพของกองทัพ อำนาจกำลังรบเปรียบเทียบ และอำนาจต่อรองในเวทีการเมืองระหว่างประเทศลดลงอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ซึ่งจะทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ซึ่งการพัฒนาเสริมสร้างกำลังกองทัพต้องใช้เวลา เนื่องจากการจัดหายุทโธปกรณ์หลักส่วนใหญ่ไม่สามารถดำเนินการได้ใน ๑ หรือ ๒ ปี จำเป็นต้องมีการวางแผนระยะยาวเพื่อให้เกิดความสมดุลของอำนาจ

กำลังรบโดยรวมของกองทัพ ดังนั้น กองทัพจะต้องมีวงเงินงบประมาณด้านความมั่นคงที่ค่อนข้างชัดเจน และจะต้องสอดคล้องกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศด้วย ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นแก่กำลังพลทางกองทัพได้มีการจัดหายุทธโปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อทดแทนของเดิมที่ล้าสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับเปลี่ยนอาวุธประจำกาย และอาวุธประจำหน่วยที่สำคัญ ตลอดจนวินัยและพัฒนาอุปกรณ์ประจำบุคคล สำหรับใช้ในการปฏิบัติการให้สอดคล้องกับหลักนิยมและภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถยุทธโปกรณ์เพื่อความคล่องแคล่วในการเคลื่อนที่ทั้งทางยุทธวิธีและยุทธศาสตร์ให้สูงขึ้น ตลอดจนการจัดการยุทธโปกรณ์ที่ทันสมัยและมีเทคโนโลยีสูง

► การใช้กรอบโดยนำหลักการของ 7s McKinsey ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้พิจารณาปัจจัยภายใน จากความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ๗ ประการ ได้แก่

(๑) ยุทธศาสตร์ (Strategy) : การบูรณาการหลักการ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องสู่การปฏิบัติ

ด้วยกองทัพเป็นส่วนหนึ่งของงานด้านความมั่นคง ได้มุ่งเน้นและคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ โดยได้ยึดถือหลักการสำคัญในจัดทำยุทธศาสตร์ชาติในระยะ ๒๐ ปี เพื่อใช้เป็นแนวทางการขับเคลื่อนประเทศ ประกอบกับการใช้กำลังอำนาจแห่งชาติในด้านต่างๆ มาใช้เพื่อดำเนินการให้บรรลุถึงความต้องการของชาติและผลประโยชน์ของชาติร่วมกัน ในส่วนพลังอำนาจด้านความมั่นคงทางการทหารในระดับของกระทรวงกลาโหม ได้มีการจัดทำร่าง ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ ใช้มาตรการต่างๆ ที่ยึดถือตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมที่กฎหมายกำหนด และกองทัพไทย เพื่อรองรับต่อยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ กระทรวงกลาโหม จึงได้จัดทำร่าง ยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) เพื่อใช้เป็นกลไกหนึ่งให้เกิดการบูรณาการอย่างเป็น

องค์กรของหน่วยงานต่างๆ ของกองทัพไทยให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างประสาน สอดคล้อง ทั้งในฐานะของผู้ปฏิบัติหลักและผู้สนับสนุนการปฏิบัติ เพื่อสนับสนุนการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ตลอดจนสนับสนุน พลังอำนาจหลักของประเทศในด้านอื่นๆ เพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนการดำรงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยบนความมีเกียรติ และศักดิ์ศรี ที่นานาชาติยอมรับ ท่ามกลางสถานการณ์ที่มีความเป็นพลวัตร อยู่เสมอได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๒) *ผู้นำ (Style) : หลักการและวิธีการของความเป็นผู้นำทางทหาร*^{๑๒}

องค์ประกอบของความเป็นผู้นำทางทหารมีค่อนข้างมีความชัดเจน เป็นระบบ จึงทำให้แนวทางในการสั่งการเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องวางแผนการอำนวยความสะดวก และการประสานงาน) เพื่อให้บรรลุถึงซึ่งขีดความสามารถอย่างสูงสุด การดัดแปลงใช้เทคนิคและหลักการของความเป็นผู้นำสอดคล้องกันกับการบังคับบัญชาและการจัดการอย่างเหมาะสม ซึ่งจะเป็นเหตุให้แต่ละหน่วยใช้ความพยายามอย่างสูงสุดในการปฏิบัติงาน เพื่อมุ่งให้บรรลุถึงเป้าหมายโดยทั่วไปของแต่ละหน่วย

(๓) *ระบบ (System) : ระบบควบคุมบังคับบัญชา*

ความสามารถในการปฏิบัติงานที่สามารถประสานงานกับเหล่าทัพอื่น และควบคุม สั่งการ ต่อการใช้ทรัพยากรทางทหารให้สามารถตอบสนอง ต่อภารกิจด้านความมั่นคงได้ในทุกสภาวะ ทั้งภารกิจหลักของกองทัพ การสนับสนุนภาครัฐในงานด้านความมั่นคงที่กองทัพจะต้องเกี่ยวข้อง ในอนาคต รวมถึงการตอบสนองพันธกิจในภาคประชาชน ได้แก่ การบรรเทา ภัยพิบัติและการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม เป็นต้น เพื่อแสดงให้เห็นถึง ศักยภาพในการปฏิบัติการท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างรวดเร็วจากการจัดให้มีระบบการควบคุมบังคับบัญชาที่ทำให้เกิดการ ตระหนักรู้สถานการณ์ร่วมกันและสั่งการใช้กำลังได้สอดคล้องกับภัยคุกคาม

^{๑๒} เข้าถึงสื่อออนไลน์โดย 1.179.128.12/moodle/file.php/1/sheet/book_king.PDF

(๔) ทักษะ ความชำนาญ (Skill) : คุณภาพของกำลังพล

กำลังพลถือได้ว่าเป็นปัจจัยหลักต่อความสำเร็จของกองทัพ เป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่ง ซึ่งที่ผ่านมา กำลังพลของกองทัพได้รับการพัฒนาตามห้วงระยะเวลาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความพร้อมและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด รวมทั้งเป็นผู้ที่มีกำลังกายและมีขวัญกำลังใจเข้มแข็ง มีระเบียบวินัย มีความภาคภูมิใจในความเป็นทหารอาชีพ มีความรู้ความสามารถทั้งในงานตามหน้าที่และก้าวทันวิทยาการที่ทันสมัย ประกอบกับการเสริมสร้างทัศนคติและกระบวนการคิดของกำลังพลในกองทัพที่มีอยู่ก็ถือเป็นสิ่งสำคัญ ในการเตรียมความพร้อมกับการเผชิญสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนตนเองต่อระบบการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อนำไปสู่กองทัพที่พร้อมที่จะปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์และภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้น

(๕) ค่านิยม (Shared Value) : การพัฒนาค่านิยมเพื่อการปฏิบัติงาน

กองทัพได้มีการพัฒนาค่านิยมอย่างต่อเนื่อง โดยนำมาอ้างอิงและประยุกต์ใช้ให้มีความสอดคล้องกับหลักการปฏิบัติต่อการเผชิญกับภัยคุกคามทั้งแบบดั้งเดิมและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในทุกรูปแบบ ตลอดจนการนำบทเรียนจากการปฏิบัติการที่สำคัญมาดำเนินการวิเคราะห์ห้อย่างเป็นพลวัตรและต่อเนื่อง ในลักษณะคู่ขนานตั้งแต่เริ่มสถานการณ์โดยไม่จำเป็นต้องรอเวลาให้สถานการณ์ยุติก่อนได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม

(๖) โครงสร้าง (Structure) : ขอบเขต หลักอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

กำลังทหารถูกออกแบบมาให้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อป้องกันประเทศ แต่เมื่อต้องรับภารกิจในการแก้ปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ เช่น การมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การป้องกันการตัดไม้และทำลายป่า และการบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น การดำเนินการดังกล่าวของเจ้าหน้าที่ทหารจะมีกฎหมายกำหนดให้อำนาจและขอบเขตหน้าที่ที่กระทำไว้อย่างชัดเจน โดยปกติจะเป็น

ผู้มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายตามที่กฎหมายกำหนดโดยต้องกระทำอย่างพอสมควรแก่เหตุ และไม่ทำเกินอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งหากทำเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดเอาไว้ อาจเกิดผลเสียด้านมวลชนและอาจถูกฟ้องร้องทางกฎหมายได้

(๗) **กำลังพล (Staff) :** อัตรากำลังต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

ปัญหาขาดแคลนกำลังพลที่ไม่สมดุลกับภารกิจในความรับผิดชอบท่ามกลางสถานการณ์แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ที่ต้องใช้กำลังพลให้สอดคล้องกับภารกิจได้อย่างเหมาะสมและทันท่วงทีอย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ ๓ สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายในที่จะส่งผลกระทบต่อยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)

โอกาส	ความท้าทาย
๑ การเมืองระหว่างประเทศที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือด้านความมั่นคง ซึ่งเป็นประเด็นที่ทุกประเทศคงให้ความสำคัญและเล็งเห็นถึงผลกระทบที่อาจตามมาทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อการเปลี่ยนแปลงโลก	๑ ความเจริญทางเทคโนโลยี : การใช้นวัตกรรมทางทหาร ระบบสารสนเทศพื้นฐานที่สำคัญในปัจจุบัน โดยเฉพาะการปฏิบัติการของกองทัพอาจต้องอาศัยนวัตกรรมที่จะขับเคลื่อนกองทัพให้มากขึ้น เพื่อรองรับภารกิจที่มีภัยคุกคามที่หลากหลาย
๒ บทบาทของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน : การกระชับความสัมพันธ์ในมิติต่างๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การค้า การธนาคาร การเมือง และด้านวัฒนธรรม	๒ การปรับบทบาทกำลังทหารเพื่อการเผชิญต่อภัยคุกคามรูปแบบต่างๆ อาจเป็นความท้าทายต่อความพร้อมรบของกำลังทหารในการป้องกันประเทศ
๓ ยุทธศาสตร์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการปฏิบัติการด้านความมั่นคง ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือ และเป็นตัวกำหนดความรับผิดชอบของงานด้านความมั่นคงในแต่ละฝ่ายให้ปฏิบัติภารกิจจนบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ	๓ งบประมาณด้านความมั่นคง : ความสอดคล้องของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กองทัพจะต้องมีวงเงินงบประมาณด้านความมั่นคงที่ค่อนข้างชัดเจน และจะต้องสอดคล้องกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศด้วย

จุดแข็ง	จุดอ่อน
๑ การบูรณาการหลักการ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง สู่การปฏิบัติ เพื่อดำเนินการให้บรรลุถึงความ ต้องการของชาติและผลประโยชน์ของชาติร่วมกัน ๒ หลักการและวิธีการของความเป็นผู้นำทาง ทหาร เป็นการดัดแปลงใช้เทคนิคและหลักการ ของความเป็นผู้นำสอดคล้องกันกับการบังคับ บัญชาและการจัดการอย่างเหมาะสม ๓ ระบบควบคุมบังคับบัญชา ความสามารถ ในการปฏิบัติงานที่สามารถประสานงานกับ เหล่าทัพอื่น และควบคุม สั่งการ ต่อการ ใช้ทรัพยากรทางทหารให้สามารถตอบสนอง ต่อภารกิจด้านความมั่นคงได้ในทุกสภาวะ ๔ คุณภาพของกำลังพล เป็นปัจจัยหลักต่อความ สำเร็จของกองทัพ เป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่ง ๕ การพัฒนาค่านิยมเพื่อการปฏิบัติงาน นำมา อ้างอิงและประยุกต์ใช้ให้มีความสอดคล้อง กับหลักการปฏิบัติต่อการเผชิญกับภัยคุกคาม ทั้งแบบดั้งเดิมและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ในทุกรูปแบบ	๑ ขอบเขต หลักอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ทหารจะมี กฎหมายกำหนดให้อำนาจและขอบเขตหน้าที่ ที่กระทำไว้อย่างชัดเจน ซึ่งหากทำเกินกว่าที่ กฎหมายกำหนดเอาไว้ อาจเกิดผลเสียด้าน มวลชนและอาจถูกฟ้องร้องทางกฎหมายได้ ๒ อัตรากำลังต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ปัญหา ขาดแคลนกำลังพลที่ไม่สมดุลกับภารกิจ ในความรับผิดชอบ

► ข้อเสนอสถานะแวดล้อมที่ส่งผลต่อยุทธศาสตร์ทหาร ในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)

จากตารางที่ ๓ ตารางสรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายใน
ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การตรวจสอบสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง
รวมทั้งยุทธศาสตร์และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ทหาร ถือเป็น
ขั้นตอนสำคัญในการจัดทำ วิเคราะห์ ประเมินภาพสถานการณ์ที่คาดว่า
จะส่งผลกระทบต่ออนาคต โดยเฉพาะภาพของยุทธศาสตร์ทหาร ๒๐ ปี
ซึ่งจะต้องกระทำเพื่อต้องการพิสูจน์ทราบถึงภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ
ทั้งที่เกิดขึ้นภายในประเทศและที่มาจากภายนอกประเทศ เนื่องจาก
สถานการณ์โลกและภูมิภาค รวมทั้งสถานการณ์ภายในประเทศมีการ

เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตลอดเวลา เพื่อให้ได้มาซึ่งการประเมินภาพสถานการณ์สำคัญที่จะส่งผลกระทบและเกิดความเสี่ยงต่อยุทธศาสตร์ที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ดังนี้

ปัจจัยภายนอก

โอกาส : จากการศึกษา พบว่ามีประเด็นปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสทั้งสิ้น ๓ ประเด็น ได้แก่ (๑) การเมืองระหว่างประเทศที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือด้านความมั่นคง (๒) บทบาทของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน : การกระชับความสัมพันธ์ในมิติต่างๆ และ (๓) ยุทธศาสตร์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการปฏิบัติการกิจด้านความมั่นคง สามารถอธิบายสถานะแวดล้อมที่ส่งผลต่อยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ คือ

ประเด็นด้านการเมืองระหว่างประเทศที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือด้านความมั่นคงการเมืองระหว่างประเทศ โดยส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือด้านความมั่นคง กล่าวได้ว่าจากพลวัตสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงของโลก ประเด็นสำคัญด้านการเมืองโลกถือเป็นโอกาสที่จะรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ อาศัยการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง เพื่อเสริมสร้างสันติภาพและความมั่นคง โดยผ่านกลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงที่โปร่งใสและเปิดเผย สนับสนุนความไว้วางใจระหว่างกัน รวมทั้งเพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความขัดแย้ง ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกัน โดยเฉพาะการรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ เพื่อสร้างเสถียรภาพภายในประเทศ ทั้งนี้ในส่วนของกองทัพ ได้ถูกกำหนดบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและรักษาความมั่นคงของราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งจากภายนอกและภายในประเทศ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศและส่วนราชการอื่นๆ ในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ โดยกองทัพอาจอาศัยนโยบายการสร้างความร่วมมือ

ด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศในการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ โดยสร้างความไว้วางใจ ลดความหวาดระแวง การได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน และหลักการต่างตอบแทนในการเจรจา ตลอดจนการรักษาสมดุลความสัมพันธ์กับประเทศที่มีบทบาทสำคัญทั้งในระดับโลก และในระดับในภูมิภาค ภายใต้ความท้าทายของสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง ท่ามกลางความพยายามในการปรับตัว เพื่อรักษาสมดุลความสัมพันธ์ และรักษาผลประโยชน์แห่งชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

ความท้าทาย : จากการศึกษา พบว่ามีประเด็นปัจจัยภายนอกที่เป็นความท้าทายทั้งสิ้น ๓ ประเด็น ได้แก่ (๑) ความเจริญทางเทคโนโลยี : การใช้นวัตกรรมทางทหารระบบสารสนเทศพื้นฐานที่สำคัญในปัจจุบัน (๒) การปรับบทบาทกำลังทหารเพื่อการเผชิญต่อภัยคุกคามรูปแบบต่างๆ และ (๓) งบประมาณด้านความมั่นคง : ความสอดคล้องของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สามารถอธิบายสภาวะแวดล้อมที่ส่งผลต่อยุทธศาสตร์ทหาร ในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ คือ

การปรับตัวของกองทัพต่อภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของภัยคุกคามและแนวโน้มที่ลดลงในการใช้กำลังเข้าปฏิบัติการทางตามแบบ เป็นสิ่งท้าทายอย่างยิ่งต่อภารกิจหลักของทหาร อย่างไรก็ตาม กำลังทหารต้องมีความพร้อมต่อศักยภาพให้สามารถปรับตัวได้ง่ายและเป็นสถาบันของรัฐที่อ่อนตัวในการแก้ปัญหา ในขณะที่หน่วยทหารกำลังอยู่ในช่วงของการปรับตัวให้สามารถเผชิญกับภัยคุกคามในแบบผสมผสานหลายรูปแบบได้นั้น การปฏิบัติอาจเกี่ยวข้องกับต่างประเทศหรือกำลังทหารจากหลายชาติ รวมทั้งเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนที่หลากหลายหลายแนวโน้มนี้จะทำให้กำลังทหารเป็นเครื่องมือของรัฐที่เหมาะสมที่สุดในการต่อสู้กับศัตรูของรัฐโดยตรงพร้อมๆ กับปฏิบัติงานในบทบาทใหม่สำหรับทหารในอนาคตการเปลี่ยนแปลงของภัยคุกคามรูปแบบต่างๆ ได้เข้ามาผสมผสานกับภัยคุกคามตามแบบนั้นทำให้เกิดความยากลำบากในการแยกแยะ

ระหว่างการเป็นพลรบและไม่ใช่พลรบ ทำให้แก้ปัญหายากขึ้น รวมทั้งมีการผสมผสานการปฏิบัติร่วมกับหน่วยปฏิบัติการพิเศษ การปฏิบัติ การของหน่วยทหารในอนาคตจะมีทั้งการใช้พลังทางทหารที่ใช้ความรุนแรง และไม่ใช่ความรุนแรง กำลังทหารจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทั้งใน ด้านโครงสร้าง และหลักนิยมเพื่อให้อ่อนตัวต่อการบรรลุภารกิจในบทบาทใหม่ รวมทั้งมีการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติการร่วมกับองค์กรภายนอก มากขึ้น

ปัจจัยภายใน

จุดแข็ง : จากการศึกษา พบว่ามีประเด็นปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็ง ทั้งสิ้น ๕ ประเด็น ได้แก่ (๑) ยุทธศาสตร์ (Strategy) : การบูรณาการหลักการ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องสู่การปฏิบัติ (๒) ผู้นำ (Style) : หลักการและวิธีการของ ความเป็นผู้นำทางทหาร (๓) ระบบ (System) : ระบบควบคุมบังคับบัญชา (๔) ทักษะ ความชำนาญ (Skill) : คุณภาพของกำลังพล และ (๕) ค่านิยม (Shared Value) : การพัฒนาค่านิยมเพื่อการปฏิบัติงาน สามารถอธิบาย สภาวะแวดล้อมที่ส่งผลต่อยุทธศาสตร์ทหารในระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ คือ

ระบบควบคุมบังคับบัญชา ภายใต้สภาวะแวดล้อมในปัจจุบันและ ในอนาคตทำให้กองทัพต้องปรับเปลี่ยนกำลังให้มีความเป็นสากลและ เหมาะสมกับประเทศไทย โดยเฉพาะระบบควบคุมการบังคับบัญชาที่จะใช้ ขับเคลื่อนและควบคุมการดำเนินงานให้มีความสอดคล้องและสัมฤทธิ์ผล ตามขีดความสามารถและการบริการจัดการทรัพยากรของกองทัพที่มีอยู่ได้ อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม ซึ่งถือเป็นจุดเด่นของกองทัพในการ ขับเคลื่อนให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการพิทักษ์ รักษาผลประโยชน์ของชาติ และในบางครั้งกองทัพไม่อาจปฏิบัติการได้เพียง ลำพังซึ่งในบางโอกาสกองทัพอาจเป็นองค์กรนำ และในหลายๆ โอกาสที่ต้อง เป็นผู้สนับสนุนองค์กรภาคีรัฐอื่นๆ ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังนั้นระบบ

การบังคับบัญชาที่เข้มแข็งของกองทัพจึงถือเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนโครงสร้างของทัพให้สามารถปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้หลักหน้าที่และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อมาใช้ตอบสนองความต้องการด้านความมั่นคงของประเทศและสร้างความมั่นใจในการดำเนินชีวิตโดยปกติสุขของชนในชาติ

จุดอ่อน : จากการศึกษ พบว่ามีประเด็นปัจจัยภายในที่เป็นจุดอ่อนทั้งสิ้น ๒ ประเด็น ได้แก่ (๑) โครงสร้าง (Structure) : ขอบเขต หลักอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย และ (๒) กำลังพล (Staff) : อัตรากำลังต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย สามารถอธิบายสภาวะแวดล้อมที่ส่งผลต่อยุทธศาสตร์ทหารในระยะเวลา ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ คือ จำนวนอัตรากำลังพลมีจำนวนไม่เพียงพอต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย เป็นเรื่องที่ต้องคำนึงถึงและต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากภัยคุกคามตามแบบและไม่ว่าตามแบบอื่นๆ มีแนวโน้มสูงขึ้นและทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานครอบคลุมตามแนวทางใช้กำลังและขีดความสามารถของกองทัพที่ต้องการของการพัฒนากำลังตามห้วงระยะเวลา เพื่อให้กองทัพมีความพร้อมเผชิญกับภัยคุกคามทางทหารและภัยคุกคามอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ แนวโน้มภัยคุกคามที่จะมีผลกระทบต่อยุทธศาสตร์ทหารในระยะเวลา ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ทั้งจากปัจจัยภายนอกและภายใน เพื่อนำมาพิจารณาประกอบการกำหนดแนวทาง (Ways) และเครื่องมือหรือทรัพยากร (Means) ที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถเผชิญและปรับตัวรองรับต่อสถานการณ์ภัยคุกคามทุกรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ส่วนที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

ภายใต้บริบทของกระแสการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงไม่ตามแบบ รวมทั้งรัฐบาลได้กำหนดแนวทางการปฏิรูประบบราชการและการบริหารราชการบ้านเมืองที่ดี ที่มุ่งเน้นการดำเนินการโดยมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ความมั่นคงปลอดภัยและสงบสุขภายในประเทศ ที่ต้องอาศัยพลังอำนาจของชาติในด้านต่างๆ ประกอบกับหลักการสำคัญต่างๆ ในด้านการป้องกันประเทศ รวมทั้งการเรียนรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบันและระยะยาวในอนาคต

อีกทั้ง จากการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง ทบทวนผลประโยชน์แห่งชาติ นโยบาย และกฎหมายด้านความมั่นคงต่างๆ จะเห็นได้ว่ามีงานที่กองทัพต้องเข้าไปเกี่ยวข้องในหลายมิติ ทั้งที่เกี่ยวกับกิจการทางทหารโดยตรง เช่น การปกป้องอธิปไตยจากการคุกคามภายนอกประเทศ การรักษาผลประโยชน์แห่งชาติและงานที่ไม่ใช่กิจการของทหารโดยตรง ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมที่กำลังเพิ่มมากขึ้นที่มีความเชื่อมโยงถึงกันทั้งภายในและภายนอกประเทศ ในฐานะที่กองทัพไทยเป็นสถาบันหลักด้านความมั่นคงของประเทศ มีความจำเป็นที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องในทุกด้าน ในบทบาททั้งที่เป็นงานที่ต้องรับ เป็นผู้ปฏิบัติหลักกับงานที่ทหารมีบทบาท การสนับสนุนบทบาทของกองทัพที่เกี่ยวข้องกับงานด้านต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

ภาพรวมจากการพิจารณาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในมิติต่างๆ จะพบว่าสถานการณ์แวดล้อมล้วนมีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและความผันผวนของโลกมีมากขึ้นทั้ง ๓ ระดับ คือ ระดับโลก ระดับภูมิภาค

และระดับภายในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปสู่หลายชั่ว
อำนาจของมหาอำนาจโลก ด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง
และทวีความรุนแรงมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่นๆ อีก อาทิ ปัญหา
ยาเสพติด ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง จากสถานการณ์ทั้งภายใน
และภายนอกประเทศที่กำลังเกิดขึ้นในช่วงการเปลี่ยนผ่านรัฐบาล ประกอบ
กับขีดความสามารถและการพัฒนากำลังทางทหาร ซึ่งประเด็นต่างๆ เหล่านี้
จะนำไปใช้พิจารณาการกำหนดยุทธศาสตร์ทหารระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐
– ๒๕๗๙) ตลอดจนการจัดกำลังของเหล่าทัพในระยะยาว อย่างไรก็ตาม
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับตัวให้สามารถรับมือกับภัยคุกคามต่างๆ พบว่า
มีประเด็นดังต่อไปนี้

๑. จากสภาพแวดล้อมที่ภัยคุกคามรูปแบบอื่นๆ มีแนวโน้มจะทวี
ความรุนแรงมากขึ้น ทำให้กองทัพต้องมีภารกิจร่วมกับหน่วยงานพลเรือน
ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรระหว่างประเทศมากขึ้น กองทัพจะต้องบูรณาการ
การทำงานร่วมกับหน่วยงานเหล่านั้นอย่างประสานสอดคล้อง ทั้งในด้านการ
ทำความเข้าใจวัฒนธรรมองค์กร กระบวนการทำงาน เทคนิคการปฏิบัติให้เกิด
การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการปฏิบัติการ ทั้งเพื่อการสนับสนุน
การแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบอื่นๆ

๒. จากสภาพแวดล้อมของโลกที่เป็นพลวัตมีการเปลี่ยนแปลง
อย่างต่อเนื่อง การปรับปรุงโครงสร้างมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้กองทัพ
ดำรงขีดความสามารถในการรับภารกิจที่มีความหลากหลายมากขึ้นจากหน่วย
ที่มีอยู่ ทั้งการปรับโครงสร้างกำลังพล หน่วย อุปกรณ์ให้สอดคล้องกับภารกิจ
อย่างเหมาะสม

๓. การปฏิบัติของกองทัพในอนาคตจะต้องอาศัยนวัตกรรมที่จะ
ขับเคลื่อนกองทัพ เพื่อรองรับภารกิจที่มีภัยคุกคามที่หลากหลายและสอดคล้อง
กับสถานการณ์สภาพแวดล้อมในอนาคตได้อย่างเหมาะสมกับรูปแบบของ
กองทัพ

๔. จากสภาพปัญหาภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลงไป กำลังอเนกประสงค์ จะต้องมีความหลากหลาย พร้อมเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบทั้งเชิงรับและเชิงรุก

๕. เสนอให้มีการทบทวน / ประเมินสภาวะแวดล้อมทุก ๕ ปี หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถปรับยุทธศาสตร์/แผนรองรับต่อสถานการณ์ที่เป็นพลวัตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖. การใช้ประโยชน์จากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมเพื่อการประเมินตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของกองทัพไทยและการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม ตลอดจนพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของกองทัพ เพื่อนำไปใช้รับมือกับภัยคุกคามได้ทุกรูปแบบ

อย่างไรก็ตาม ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ทั้งภายนอกและภายในประเทศทั้งในอดีตและในปัจจุบัน ล้วนส่งผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานด้านความมั่นคง จึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมให้แข็งแกร่ง จนนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ทหาร ที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามทิศทางที่กำหนดไว้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงกลาโหม. ๒๕๕๑. ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติจัดระเบียบ
ราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑. เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๒๖ ก.
กรุงเทพฯ
- กองกำลังสุรศักดิ์มนตรี. ๒๕๖๐. เอกสารประกอบการบรรยายสำหรับ
คณะ ศศย.สปท. ในโอกาสเดินทางมาเพื่อเก็บข้อมูลสนับสนุนการวิจัย.
เอกสารอัดสำเนา.
- กองทัพภาคที่ ๔. ๒๕๖๐. เอกสารประกอบการบรรยายสำหรับคณะ ศศย.สปท.
ในโอกาสเดินทางมาเพื่อเก็บข้อมูลสนับสนุนการวิจัย. เอกสารอัด
สำเนา.
- เดชาธร สุขแสง. ๒๕๖๐. รั้งยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙.
เอกสารประกอบการประชุมวิชาการศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ครั้งที่
๑/๒๕๖๐ เรื่อง “ภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์ต่อทิศทางการมั่นคง
ของไทยในอีก ๒ ทศวรรษข้างหน้า”. เอกสารอัดสำเนา
- ศูนย์พัฒนาหลักนิยมและยุทธศาสตร์. ๒๕๕๘. กรมยุทธศึกษาทหารบก.
กองทัพบกกับภัยคุกคามรูปแบบต่างๆ
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ๒๕๖๐. สรุปผล
การเดินทางลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ ๕ – ๙ มิ.ย.๖๐
จ.นครศรีธรรมราช จ.สงขลา และ จ.สุราษฎร์ธานี. เอกสารอัดสำเนา
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ๒๕๖๐. สรุปผล
การเดินทางลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ ๒๗ ก.พ. -
๒ มี.ค.๖๐ ณ จ.นครราชสีมา จ.สุรินทร์ จ.อุดรธานี และ จ.หนองคาย.
เอกสารอัดสำเนา

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ๒๕๖๐. สรุปผล
การประชุมวิชาการ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เรื่อง
“ภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์ต่อทิศทางความมั่นคงของไทยในอีก
๒ ทศวรรษข้างหน้า” เมื่อวันที่ ๑๔ - ๑๕ มี.ค.๖๐ ณ โรงแรมทาวน์
อิน ทาวน์ กรุงเทพฯ เอกสารอัดสำเนา

เรือโทหญิง นันทิยา ทองคนารักษ์. เอกสารศึกษาเฉพาะกรณี : ยุทธศาสตร์
และการพัฒนาขีดความสามารถกำลังทางเรือ ๒๕๖๐ หน้า ๑๕.
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ๒๕๖๐.

สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ. ๒๕๕๙. บทบาททางทหารและ
ผลประโยชน์ของสาธารณรัฐประชาชนจีนในทะเลจีนใต้. หน้า ๒

Stockholm International Peace Research Institute. ๒๐๑๗. Military
expenditure by country สืบค้นเมื่อ ๑๗ ก.ค. ๖๐. จาก [https://
www.sipri.org/databases/milex/sources-and-methods](https://www.sipri.org/databases/milex/sources-and-methods). สืบค้น
เมื่อ ๑๗ ก.ย.๖๐. จาก [http://www.globalfirepower.com/
country-military-strength-detail.asp?country_id=thailand](http://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=thailand)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก การประชุมวิชาการ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐
 วันที่ ๑๔ - ๑๕ มี.ค.๖๐ เรื่อง “ภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์ต่อทิศทางความมั่นคงของไทยในอีก ๒ ทศวรรษข้างหน้า”
 ณ โรงแรมทาวน์ อิน ทาวน์ กรุงเทพฯ

ภาคผนวก ข การเดินทางลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ในวันที่ ๒๗ ก.พ.๖๐ โดยคณะวิจัย ศศย.สปท. เข้าประชุมรับฟังและแลกเปลี่ยนข้อมูล ณ บก.ทก.๒ จ.นครราชสีมา

ภาคผนวก ข การเดินทางลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ในวันที่ ๒๘ ก.พ.๖๐
โดยคณะวิจัย เข้าประชุมรับฟังและแลกเปลี่ยนข้อมูล
ณ บก.กกล.สุรนารี / พล.ร.๖ จ.สุรินทร์

ภาคผนวก ข การเดินทางลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ในวันที่ ๑ มี.ค.๖๐
โดยคณะวิจัย ศศย.สปท. เข้าประชุมรับฟังและแลกเปลี่ยนข้อมูล
ณ บก.กกล.สุรศักดิ์มนตรี จ.อุดรธานี

ภาคผนวก ค การเดินทางลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ในวันที่ ๖ มิ.ย.๖๐
 โดยคณะวิจัย ศศย.สพท. เข้าประชุมรับฟังและแลกเปลี่ยนข้อมูล
 ณ ทภ.๔ จ.นครศรีธรรมราช

ภาคผนวก ง การจัดสนทนาปัญหายุทธศาสตร์ ครั้งที่ ๓/๖๐ วันที่ ๒๔ ก.ค.๖๐
เรื่อง “การนำเสนอยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถกำลังทางบก กำลังทางเรือ และกำลังทางอากาศ”
ณ ห้องประชุม ศศย.สปท.

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

๖๒ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทร. ๐๒-๒๗๕-๕๗๑๔

เว็บไซต์ <http://ssc.rtarf.mi.th>, <http://sscthailand.org>